

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
Ara évnegyedre 3 ft. o. ó. Hirdetési ár: négyhasábo sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ó. r. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.
A nyilatkozati cikkeket sorát után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, február 2.

(D) Régen megtanultak ama latin közmondatot: „parva sapientia regitur mundus” s azt hiszik, hogy a napi politikában a logikai okok, valamint az általános igazságok felett igen gyakran győznek az egyes érdekek vagy a visszatörések.

Fölhányjuk-e az általunk vitatott igazságok mellett a népek, az értelmiségnek, a többségnek közvéleményét? De kérdjük, hol van azon boldog ország, hol a közvélemény uralkodik a hatalom felett? Im ma még a példás szabadságu Belgium is harezot kezd folytatni minisztereivel; a tengeren túl a boldog Anglia, ha ismeri a közvélemény döntő szavát; de innen a csatornán a vén Európában mindentől a hatalom joga dönt. Csak most olvassuk Thiers, Favre s társaik világra ható szónoklatát; de mit ér az igazság, mit ér a közvélemény szava, a francia miniszter meddő és akadozó állítványai mögött hatszáz ezer szurony áll, s a caesarismus a trón képzelt biztonságáért korlátot emel maga s a nép közvéleménye közt. Látni a porosz kamarát küzdeni miniszterumával, látni az összes német nép közvéleménye elleni hadjáratra indulni a német hatalmakat; minden felé csak azt látjuk, hogy a közvéleménynek csak ott és annyiban van hatalma, a mennyiben a kormányok ezéjaival vagy érdekeivel nem áll összeillőzésbe.

Ezen világtapasztalatnál fogva értjük azt, midőn oly eszmék, s oly közvélemények szenvednek rövidséget, melyek a hatalom érdekeibe ütköznek, s midőn e rövidség magától a hatalomtól jön; de hogy a hatalomban nem ütköző kérdések közvéleménye szenvedjen bajtörést oly közeg kezei közt, a mely már hivatalánál fogva a közvéleményből kellene, hogy vegye eredetét, ez az, a mit mi nem értünk.

Mi mindig kedvetlen érzések közt fogtunk utóbbi időkben tollat az „erdélyi vasut kérdésében”, midőn meggyőződünk arról, hogy ez egy politikai kérdéssel hozott összeköttetésbe, s tárgyául szolgál egy remonstratiónak azon magatartás ellen, melyet a magyar nemzetiség politikai hiténél s meggyőződésénél fogva követni kénytelen.

Meggyőződésünk nem hypothesisen, hanem tényeken alapszik már. Tudjuk, hogy minden katonai és szaktudományi tekintélyt, kiket a kormány az erdélyi vasut kérdésében kihallgatni akart, elejté a szebeni vonalat; elejték azt hadműtani, elejték kereskedelmi, el a szomszéd országokkal csatlakozási szempontból; de hatalmas ajk kimondá a szász birodalmi tanácsosoknak, hogy rövid időn Szebenbe vasut vezet, s mit értek szemben ezzel a hadi és kereskedelmi tekintélyek? Im a birodalmi tanács bizottmánya a szebeni vonal mellett nyilatkozik.

Magyar- és Erdélyország összes közvéleménye a kolozsvári vonal mellett emelt szót; a magyarok, kik nem mentek el a Reichsrathba éppen úgy, mint a románok, a kik elmentek oda, minden felfogható téren kinyilatkoztatják, hogy minden más vonal, a kolozsvár-brassói kivül, az ország érdeke ellen van.

A román „Gazetta” heves cikkben megy a kérdésnek, fölhányja, hogy ők küldöttek azon Reichsrathba, melynek bizottmánya már az ők legfontosb anyagi érdekét leszavazta.

A magyar gazdasági egyetel kinyilatkoztatá, hogy minden más vonalt a nagy-várad brassói kivül az ország érdekével ellenkezőnek tart.

Erdély mindkét iparkamarája hasonló értelemben nyilatkozott.

Az ország legnagyobb részének közséje,

hatóságai adakozásaikkal szavaztak a hazánk szíven átvonuló vasut mellett.

Erdély gazdasági egyete többszöri fölterjesztéseivel járult a trónhoz, az ország e fontos anyagi kérdésében.

Maga az erdélyi országos főkörmányszék tisztelettel representált a nagy-várad-brassói vonal érdekében.

Mit mondjunk arról, hogy a magyar lapok a Szamosotól a Lajtháig egy hangon ezen vonal mellett emeltek szót?

Az sem titok, mert nyilván hirdetik a lapok, hogy a pénz- és hadügyminiszteriumok szintén a kolozsvári vonalt tartják előnyösebbnek.

Ennyi tényező ismer és állít föl egy igazságot, s azt hinné az ember, hogy igazság lévén az, mulhatlanul és annál inkább győznie kell, mert ezen vonal ellen sem a szakismeret, sem a közvélemény, sem az egyes arra bivatott közegek nem nyilatkoztak, sőt magának a kormánynak is egyes osztályai, a melyek e tárgy megítélésére legilletékesebbek, éppen vonsszalommal és elismeréssel viseltetnek az ebből huzott igazság iránt.

Valjon mit képvisel tehát a birodalmi tanács azon bizottmánya, a mely szavazatával a nagy várad-brassói vonalt eszerben hagyta?

A közvélemény nem, mert azon összes terület döntő közvéleménye, a mely ezen kérdés által érdekelve van, a kolozsvári vonal mellett nyilatkozik.

A szakismeret sem képviseli, mert az is a kolozsvári vonalnak adott előnyt.

Nem képviseli a nemzetiségek véleményét sem, mert a magyar úgy, mint a román, a német úgy, mint a szidó; sőt a szászoknak is egy nagyobb része az Erdély szíven átvonuló vasut mellett nyilatkozik.

De nem képviseli a kereskedelmi érdeket is, a mely összeköttetések nélkül úgy sem érvényesíthető, már pedig a szomszéd ország törvényhozása s közvéleménye megtagad minden összeköttetést a Verestoronnyal.

Sőt nem képviselheti magát a kormányzást sem, mert hisz maga az uralkodó Főlség nagy kedvezéssel nyilatkozott egykor a kolozsvári vonal mellett, s a ministerium sines annak ellene.

Megfoghatlan tehát, hogy a birodalmi tanács bizottmányának szavazását minő indok vezette. Mit akar elérni elhatározásával, hova törekszik és minő eredményt remél?

Megfoghatlan, hogy mit képviselhet már ő, midőn mind azon tényezőknél tekintélyt félrelök, a melyekre nemcsak valamely képviselt, de maga a hatalmas uralkodás is egyedül támaszkodhat?

Lehet-e egy birodalom képviselőténél minden erkölcsi és eszmei okok és igazságokat csupán egy zugérdekért megtagadni?

Im ezek a józanokosság kérdései, melyeket lelkünkben s agyunkban érezve, bámulat alatt olvassuk a Reichsrath bizottmányának szavazatát, egy oly szavazatot, a minőt nem olvasunk a közvélemény kifejezésére hivatott képviseltek történelmében.

Mi bámulói vagyunk a Reichsrath bizottmányának, a mennyiben ő egészen eredeti uton jár, a mennyiben reá sem az ok, sem a közvélemény, sem magának a kormánynak szempontja, sőt a mi még több, az uralkodó Főlség nyilatkozása sem hat.

A bizottmány a végzet szerepét játsza, mely nem a világi okokból meríti következtetéseit, a mely milliót jót rejt egyek részére s milliót rosszat másokéra méhében a nélkül, hogy az emberi agy megfejthette volna, hogy miért?

Valjon ezen feltűnő szerepet fogja-e játszani a birodalmi tanács is?

Ne bánts a mi miénk.

(D.) I. Mint a hazai közérzlet független nyilatkozásának egyik közlönye, kötelességünknek tartjuk az „Union” című biztosítási bécsi szaklap idei 1. 2. számaiban, egy régi, jótékony közintézetünkről — az erdélyi közles. jég- és tüzkárbiztosító társulatról — közölt két fontos ténytet tudással venni, s azt olvasóinkkal tájékoztató véleményünk kíséretében megismertetni. Teszünk ezt ezen — ha nem kizárólag, mindenesetre minden mások felett — minket érdeklő kebl, sőt specifice erdélyi ügyben, illetékességi jogunk öntudatában, sok bajjal, nagy áldozatokkal alapított közintézetünk, s azok vezetőinek hitele és becsülete, bárki — leginkább pedig az önző rosszakarattal ellenbeni védelmezésére néve tartozó kötelességünk önértetével.

A kijelölt lap 1. sz.-ban vegyes hírei közt ezt írja: „Victoria, biztosító társulat Kolozsvárt. A míg e most alapított társaság a végérvényes engedélyezésig minden phrazison átmev, még néhány hónap telhetik el. A társulat csak a végleges engedély megnyerése után szándékozik részvényeit kibocsátni, bár azok nagy részben már előjegyezve. Az alapító választmány tagjai: báró József Lajos, b. Bornemisza János, gr. Rhédei János, báró Szentkereszti Zsigmond, felkész Hínt György, Zsigmond Elek, Biasini Domokos, Folly Mihály, Gál János, Merza János, Merza Ignác, Plasintár János és Kis Mór urak. A választmány meghatalmazottja Sapitta Antal ur. Magyarországra néve a főügynökséget Uhl W. F. ur vállalta.”

Ez az egyik tény. Ennek magyarázatául ide igtatunk egy 1863. octoberben Kolozsvárt, német nyelven kiadott ügynöki körlevelet. „Szabadságot veszünk magunknak önt arról értesíteni, hogy mi e városban, hatáskörünk egész birodalomra kiterjesztő s ily ezigü intézetet szándékoznak alapítani: „Victoria, erdélyi magyar biztosító részvénytársulat.” Hogy annak még életbeléptetése előtt az egész birodalomban talpraesett képviselőket szerezhesünk, szívesen kérjük felönt: hajlandó lenne e a szokott, kedvező feltételek mellett, lakvárosában és környékén, intézetünk ügynökségét elvállalni? A társaság munkásságát a tűz- és jégbiztosítási szakban 3,000,000 — három millió — részvény tőkével kezdi meg, s időről időre a biztosítás más ágait is programjába felveszi. Az esetben, ha ön e felkérésünket figyelemre méltatja, s a részvénykibocsátás alkalmával közrehatni hajlandó, nyilatkozatát mihamarabb elvárjuk. Aláírás: (a fennebb nevezett választmányi tagok, némileg más rendben, az opportunitás elve szerint), legalól: A fennebbi választmány nevében, meghatalmazott: Sapitta Antal.”

A 2-dik számban pedig e cikkek van közölve: „Egy nem engedélyezett biztosító társulat.” Kolozsvárt. E társulat im ezigé alatt: „Cs. kir. megerősített kölcsönös erdélyi jég- és tüzkárbiztosító társulat” — mondhatnók, 20 év óta létezik, már ezigében aggasztó valótanságot foglal s nekünk bőv anyagot nyújt arra, hogy felfedezésével igazgatóságának szeglet üssünk fejébe, szinte meg levén győződve, hogy ez őt — több oldalról megtámadt társaságának védelmére indítja, kivált ha mütétünkkel mindjárt a fején kezdjük, s kérdezzük tőle: valjon hát ezen jég- és tüzkárbiztosítási társulat szabályai csakugyan meg vannak-e császár- királyi aláírva? Mi — a kiknek alkalmunk volt az igazgatóság feje és szíve titkaival alaposan megismerni — sürgőssé szüksegnél hisszük, hogy a társulat ezigé: „cs. kir. megerősítést nyert” — teljességgel valótannak mondjunk, miután a társulatnak arra legkisebb támaszpontja sines, hogy magát megerősítettnek mondhasa, s meg sem fogja czafolni tudni azt, hogy oly sok éveken át üttö nélkül harang volt, s biztosítottjai poharába zavaros bort tölt. E társulat éppen oly csodálatos, mint előtünk ismeretes módon keletkezett *) mester-

séges működését a jégszakban 1844-ben kezdte el, (akkor is engedély nélkül) s szinte egy évig folytatta, az 1845-ben megadott engedélyre várva. Részint rokonszenvíány, részint igazgatósági erélytelenség volt oka, hogy a társulat csak néhol s ott is a biztosítottak kockázattal veszélyével tudott némi gyökeret verni, míg . . . 1846 egészen önkényileg a tűzszakra s kiterjesztette működési körét, — végre oda jutott, hogy miután az eredetileg megerősítve volt társulati szabályok *) s azoknak sítére a várakozást nem elégítették ki, 1849 egy tümeg fizetetlen adósságot hagyva hátra, feloszlott, fizetéseit a magas kormány tudta nélkül megszűntette, s biztosítottjait egy másodiknak reményével vigasztalva, első életszakát bevégezte. A midőn második életszakára megylt át, nem hagyhatjuk említetlenül, hogy e társulat a tűzszakban 1846 óta — működésének a jégszakra is kiterjesztéséig — engedély nélkül működött. 1850-n az átmeneti időszakba jutván, átldolgoztó alapszabályai s a megalapított utólagos fizetési kötelezettség — érte van a díjpótlék — alapján, ismét szinte egy évig működött, mielőtt jégzszaki új s tűzszaki legújabb alapszabályait a magas kormánynak felterjeszteni jónak látta. Ezekből kiűnik, hogy a társulatnak csak jégzszaki alapszabályai voltak megerősítve, tehát a társulat a tűzszakban éppen oly önkényileg működött, a mely önkényileg, sőt csak a legközelebbi hatóságnak is tudta nélkül 1849-ben feloszlott. Bárha nekünk ez eljárás néve — a mi nem csakélység — lenne némi megjegyzésünk, mindazáltal attól tartózkodunk; de azt még sem tehetjük, hogy az igazgató ama mindenhatósága iránt bámulatunkat ki ne fejezzük, melylyel ő választmányát, a közgyűlést s a szinte minden évben jelen volt kormányt küldött, annyira behálózta, hogy azok e társulat létalapját, annyival kevésbé belső ügykezelését meg nem ismerték. Még kevésbé szolgál dicseretére a társulat igazgatóságának az, hogy hiányos alapszabályainak megigazítását végezt a belligyministeriumtól való visszautatás után, az azoknak újból felterjesztése iránt kiadott rendeletet mellőzte. Valjon e biztosításiügyi eljárás példányosított-e vagy rosszlandó? elhatározását a közvéleményre bizzuk; mi részünkről azt az igazgatóság visszaéléseinek tartjuk, melynek következményei, egy a társulatnál könnyen következhető nagy esemény folytán, a társulat biztosítottjaira, választmányára s végre az esőből a csepegés alá jutott tagjaira háromolhatnak. Meg nem foghatjuk, mily vakmerőséggel képes az igazgatóság e súlyos felelősséget oly hosszasan magán viselni azon hitben, hogy a rákfené soha ki nem tti magát. Oly rövidlátó lenne-e ön, igazgató ur, hogy eljárása rossz következményeinek horderejét, azon körülményt, hogy a társulat működése minden órában megszűnethetik, nem látná át? S hogy ön kötelezettségének már csak aval is eleget tesz, ha ön, az ön oly súlyos titkolódzásai következményeinek közeledésével legelső úból kiáll? Azonban nem tesztünk több kérdést, csak feszült kíváncsisággal várjuk el: valjon az igazgatóság a lefolyt — tudunkra kedvezőlen — évben is meg nem erősített alapszabályainak 39 §-lye, valamint bevételi könyve nyomán s a „ki nem tisztázott károk” palladiuma alatt a károkat jóval fölülhaladó bevétellel lesz-e képes most is, mint rendesen, kimutatni? Valjon a vizsgáló bizottság az alája rendelt igazgatóság berzenkedése előtt közgyűlésestől együtt behuzaa vitorláit, s az utóbbi, nem csakély feladatát, az igazgató öröme és tapsára, egy óra alatt elvégzi-e? Általában mi vételetlen kíváncsiak vagyunk, e — még nem engedélyezett — társulat 1863-i zárszámadására, valamint az idej és esetleg 1862-ről is fennmaradhatott tüzkárai, melyek — tudunkra — ha csak azok is a „nagy ollónál” bárányként áldozatul nem esnek, sem a 39. §-lyen alapuló, sem az évi bevételekkel, sőt a társulat összes vagyonával sincsenek azon arányban,

*) A társulat 1844 — 49-ig szabályainak 2-ik §-lye nyomán, kölcsönösségre volt alapítva, de kárait csak a bevétel arányában fizette s tartalék segélyről nem volt gondoskodva; emelldogva felhasználók tetemes tartozásai hálálálta volt, s amaz időből származó pereli következtében 1857-ben az igazgatóság nyomtatványait és butonait elzáraltolták. Ez felhívást jelentett s abban azt mondotta ki, hogy az 1844 — 49-iki társulat többé nem létezik.

Czikkiró.

hogy azokat az igazgatók jégszaki 1‰ és tűzszaki 1/2‰-ra szabott borzasztó díjosztaléka mellett, a melyhez hozzá járulnak még: az általa, helybeli ügynökség címe alatt, önkényesen vett díj, az ügykezelési és igazgatósági költségek rovata alá sorozott házbr., fűtési, világítási s más javadalmak, a melyek az 1863-ki összes bevétel 25 századotlóját teszik — érezhető, sőt veszélyes zavar nélkül fedezni lehessen. Ezeket mi ezuttal csak mintegy mellékesen és futólag mondtuk el azért, hogy ezen kölcsönös biztosító társulat igazgatóját — bárha alapszabályai nincsenek is megerősítve — 1864-dik évi számadási állása kitudásának helyes eszközeire, valamint a mi várakozásainkra már eleve elkészítsük.

Eddig a cikk — a második tény.

E közleményre ugyanazon lap idei 5. dík számában *) a fenforgó társulat igazgatójától a következő felvilágosító észrevételek jelentek meg:

„Kijelenti t. i. az igazgató, hogy e téren nyilatkozásra csak a társulat megtámadott érdekei s az őt bizalmával megtisztelő közönség viszonti tisztelete bírták rá, a melyhez a vádcikk számtalan példányokban el lön küldve; becsületös ösztönzésnek nyilvánítja, hogy cikkiről ez ügyhöz-szólást önmaga megtámadásának vallja be; méltatlanságnak nevezi, hogy személyeért a társulatot s annak választmányát és közgyűlést támadja meg: a társulat egy, minden körülmények közt kímélettel érdemlő erkölcsi testület, ő maga annak nem tulajdonosa, de tisztviselője, szabályainak s közgyűlési végzéseinek egyszerű végrehajtója. A cikk érdemleges része — mondja az igazgató — először a kölcsönös biztosító társulatot mint nem engedélyezett kívánja gyanúsítani a kormány és közönség előtt, vádaskodik és izgat az igazgató ellen, végre azt becsületében sérti meg. Az első pontra azt mondja, hogy a társulat és választmánya az őt illető méltatlanságra a maga idejében — ha méltóságán alólinak nem látja — felelni fog, ő maga becsületi ügyet nem tart hírlapi polemia tárgyának, sérelméért a törvény oltalmához folyamodik, az engedélyezésre s egyéb — szorosan az ügyre tartozókra nézve pedig — a dolgot így adja elő: 1844-ben több kiutazó hazafiak, köztük a nagyevű idősebb gróf Bethlen János, Erdély akkori legelső diplomataja, valamint idősb gróf Teleki Domokos a publicistai és államférfiai műveltségéről s rendíthetetlen hazafiságáról ismert férfi és több tekintélyes honfiai folyamodtak a kir. főkörmányszékhez, e tőlük megalapított szándékot jégkárbiztosító társulat alapszabályainak megerősítése végett, a kérés az udvarhoz terjesztett, innen azon évi május 17-én 5603. kir. főkörmányszéki szám alatt azon választ nyerték, hogy ő Fel-sége ápril 24-én 2907. udv. sz. alatt kiadott kir. rendeletében az egyesületet s alapszabályait megerősítette azon kikötéssel, hogy annak egyik kijelölt cikkelye módosítható. Ezen kegyelmes rendelet értelmében módosított szabályokat kinyomtatattva, a társulat a kir. főkörmányszékhez felterjesztette, ez országos főkörmányszék az 8057. kormány-széki sz. alatt helybenhagyván, s az erdélyi főhadi vezérségnek, valamint az összes törvényhatóságoknak kihirdetését végett megküldte: egyszerű tudásul ő Felségéhez azonnal felterjesztette, a hol az, akkori alkotmányos szokás szerint, észrevétel nélkül tudásul vétetett. Később a társulat működését a tűzbiztosításra is kiterjesztvén, egyúttal a kir. főkörmányszékhez engedélyért folyamodott; ez 1847. 10. 25. sz. alatt ő Felségéhez felküldött s onnan némely kérdésekre adandó felvilágosítás végett a kir. főkörmányszékhez, innen 13.823. főkörmányszéki sz. alatt szabad kir. Kolozsvár város tanácsához, innen ismét január 14. 1848. 81. tanács sz. a Szathmári P. Gábor tanácsoshoz küldetett át; mielőtt azonban az illető tiszteiben eljárta volna, be-
következtek az 1848/9. ki események, s a társulat beadványára válasz nem érkezett. Ez idők s különösen a magyar pénzügyek megsemmisítése természetesen érzékenyen hatottak az alig 3—4 éves intézetre; ezt azonban nem lehet hibáztatni fel sem a társulatnak, sem az igazgatóságának. A társulat 1850. nov. 3-án tartott közgyűlésében a 31-dik pont alatt a károsultak kielégítésére intézkedéseit megtette, s hogy némely ez időbeli dízma-vesztett károsultaktól perbe fogottat, onnan van, mivel az igazgatóság nem tartotta igazságosnak, hogy ugyanazon földnek évi tizedjévédelme kétszer fizetessék meg, t. i. a magas kormánytól is mint urbíri tartozás teljes értékben, s a társulattól is a jégverés arányában. De a mit az igazgatóság igazságosnak nem látott, a bírák törvényesnek látták, a társulatot fizetésre ítélték s a társulat — fizetett. A felett, hogy az 1850—61 közti időszak egy részében való aléltsága a társulatnak feloszlással azonos-e, cikkiről nem vitatkozom — mondja tovább

az igazgató — ő nem fia e hazának, intézményei idegenek előtt, ő közönyös a minket és egyesületünket ért amaz időbeli súlyos csapások iránt, de ama s-lyt szeretném ha megnevezné, mely a társulatnak kötelességére tette, állított, de nem bizonyított feloszlásának bejelentését. Azon vádra, mintha az igazgató elhanyagolta volna a társulat szabályainak megerősítését, azt jegyzi meg, hogy ő közgyűlési határozat következtében először 1849-ben dec. 1. 202. másodsor 1850 ben febr. 4. 1418. vidéki parancsnoksági sz. a, s végre harmadsor 1852-ben mart. 21-én felterjesztvén az alapszabályokat, azok megerősítését kérte s működését a jégszakban — addig is, míg a legfelsőbb megerősítés megérkezik — az 1850-ben nov. 3-án 34. sz. alatti, a tűzszakban pedig az 1851-ben dec. 26-án tartott közgyűlés 44. sz. alatti végzése következtében folytatta, míg nem az újra meg újra támasztott akadályok miatt, a társulat kifáradt, a magas kormány tovább nem sürgette, sőt közgyűléseiben biztos által résztvevén s 1855-ben october 25-én 3902 sz. alatti rendeleténél fogva könyveit, mint nem nyereszködő társulatét, bélyegmenteseknek határozván: létezését evel is elismerte, és így a kérdés hallgatásban maradt. Azonban a társulat és igazgatósága két évtized tapasztalásain okula, alapszabályainak új átdolgozását 1862. ápril 27-én tartott közgyűlésében meghatározta, a munka készen van s már most teljes reményesség van azoknak újabb megerősítéséhez, mi végre folyó hónap 10-kére a rendkívüli közgyűlés már egybe van hívva. Ezekből világos, hogy a megtámadott társulat engedélyezve van, hogy alapszabályait cs. kir. megerősítését nyertek, hogy működését az illető kormányhatóság engedélye mellett kezdte, hogy sem a társulatnak, sem az igazgatónak nem volt hatalmában az 1848/9. diki eseményeket s azok következményeit megváltoztatni, végre, hogy egyik sem akarja a módosított alapszabályokat a magas kormány megerősítése alól elvonni, valamint világos az is, hogy a társulat létezési jogalapja: cs. kir. engedély, közgyűlési végzések, folytonos kérvényezései, jó hiszemű s közhasznú működése, végre a társulat szinte 20 év óta állandóan és folyvást növekedő irányban támogató hazai közvélemény.

Ime a tényállás; costatálását szükségesnek látuk azért, hogy mi és a közönség önállóan ítéleshessünk. Ezért vannak a létező társulat és igazgatója elleni cikkek és nyílvánosságra jutott más adatok nem kivonatlag, hanem egész kiterjedésben csaknem pragmatikailag közölve. A mi igazság, sуйson bár egy vagy más oldalra, kiderül, a mi nem az, hozzon terjesztőjére szegényvállalt.

És most átmegyünk saját fejtegetéseinkre. (Folytatása következik.)

A nemzeti színház részvényeseinek nagy gyűlése.

(Folytatás.)

Az elnök ő nmlga megnyitó beszédét követve jegyzőki jelentés így következik:

Tisztelt részvényes-együleti közgyűlés! Néhány hónap mulva tíz éve annak, hogy a színházi választmány a gondozására bízott erdélyi országos nemzeti színház akkori szomorú és végpusztulással fenyegető állását a nemzet előtt leplezetlenül feltárva, ennek segélyéhez folyamodott, felhívva a nemzetiek áldozatra mindig kész, lelkes fiait és leányait, ne hagyják elpusztulni ezen intézetet, melyet őrseink buzgáma a nemzeti nyelv és irodalom felvirágztatására azon reményben alapított, hogy a kegyeletes utódok azt folytonosan gyarapítva a nemzet méltóságának megfelelő polgárok fogják emelni; és ezen felhívás, mint előrelátható volt, nem maradt eredmény nélkül, a felhívottak tekintélyes száma sietett kötelezni magát, hogy tíz évig, évenként 5 forint fog a nemzeti színház fenntartására áldozni; egyedül e lelkes tetteket köszönni azt, hogy a színház akkor a pusztán maradtól megmenetett és nem csak a szükséges mellékepekkel látott el, hanem még az intézet szellemi czéljai előmozdítására is az igazgatónak évenkénti segélyezése által befolyt és hatni lehetett.

A színházi választmány az ajánlatot tevő hazai közönség iránt elismerésből folyó kedves kötelességének tartja, most, midőn a 10 év ma-holnap lejár, ezen idő alatti eljárásairól és a begyűlt pénznek hová fordítását a tisztelt közgyűlést és a hazai közönséget értesíteni. Midőn a színházi választmány az országos nemzeti színház ügyeinek vezetésére ismét vizs-szabályoztatott, honnan az 1848-i eseményekre következtetve katonan kormány által tetleg le-szorítottatott, a színházi alapnak az épületen kívül semmi egyéb vagyona nem volt, maga az épület is nagyon hanyatló állásban jött át kezére, kénytelen volt tehát a színházi választmány a színház használatáért a színház előadások után naponta egy bizonyos díjt venni a színházga-

tóságtól, hogy az így begyűlt pénzből az épület körül a legszükségesebb igazítások költségeit fedezni képes lehessen; megindulván később a színházi választmányunk említett felhívása nyomán a tíz évi részvények fizetése, első tesztője volt a színház alapításakor csak faból épült és a hosszas használat folytán már összeomlással fenyegető ültöz szobák helyébe egy állandó épületet tenni, mely a jelenlegi igényeknek megfelelőleg több ültöz szobát, azon kívül festő termet, könyvtárat és ruhátári helyiségeket foglaljon magában és ezen 6217 fnt 52 kr o. é. került melléki épületet mindjárt az első évben, részint a befolyt részvény összegekből, részint az ezekből későbbi törleszthetős reménye alatt felvett kölcsönből előállította, úgy hogy az ota a színháznál a fennemlített igényeknek ezen épület által elég van téve.

Később a színházhoz tartozó nagyobb diszletek és kellékek elhelyezésének hiánya tünvén fel, csak ugyan a színház telkén egy tűz ellen is minden tekintetben biztosított raktár épületet épített, mely 1816 fnt 81 1/2 krba o. é. került, mely által az is elvan érve, hogy a színházi kellékek, melyek az alapnak igeosok pénzébe kerülnek, megromlás nélkül és biztosan helyettesíthetnek el.

E mellett a színház belsején is igazított annyit, a mennyi lehetséges volt; a zárt-székek megszaporítottak, diszletek és ültö-nyök szereztek a sinorpadlás és gépezet gyakran javítottat, a könyvtár rendbe szedetett és megszorítottatott, úgyhogy e czimen a tíz év alatt mint egy 2000 fnt. o. é. kiadás történt.

E közben a színházgynek szellemi részéről sem felejtkezett meg a színházi választmány, és habár nem is vette kezébe a színház szellemi része közvetlen vezetését a mit a színház alap gyarlósága mellett helyesen követelni sem lehetett, mégis 1858-tól kezdve minden évben 2000 o. é. fntal segélyezte a vállalkozó színházgatót, és így e czimen mostanig 12,00 fntot o. é. költött; csakis ennek köszönhetni a színház fenntartását, mert segélyezés nélkül ma már egy színház sem állhat többé fenn.

A lelkes adakozók ügybuzgalma oda vitte tehát a dolgot, hogy midőn ez előtt még a vállalkozó színházgató fizetett a színház alapnak az épület használatáért bizonyos díjt, mely a számadások tanúsítása szerint évenként 600—800 pfírtot tett, most már 6 év óta évenkénti 2000 fnt o. é. segélyt kap a színházgató, és azon kívül minden díj nélkül használja a színház.

Ezen segélyezésért a vállalkozó színházgatóval szembe a színházi választmány a színház szellemi ügyét ellenőrző bizonyos befolyást kötött ki magának, és kebeléből időnként kinevezett biztost által gyakorolt is; mely ellenőrzés egyelőre az előadandó darabok megválasztására és arra szorított, hogy a színházgató köteles volt a vállalkozási ideje kezdetén szerződött tagok név jegyzékét annak megitélése végett bemutatni, hogy azon tagok a helybeli igényeknek megfelelőek-e? és hogy továbbá az egyszerű szerződött tagokat a választmány híre nélkül önkényűleg többé elnem boosáthatta; ez egy lépés volt a közönség által annyira óhajtott azon czélhoz, hogy a színházi választmány minél nagyobb befolyást gyakoroljon magára színház vezetésére, hogy így a nemzeti színház rendeltetésének annál biztosabban megfeleljen a színházi választmány nem is idegen attól, hogy ezen befolyást az ügy érdekében minél szélesebbre kiterjessze, de eddig, tekintve a rendelkezése alatti pénzüri csekélységét, tölt bet nem tehetett, és még most sem ígérheti, hogy a színházgyet maga közvetlen kezelése alá átvesszi; mivel választmányi kezelés mellett az igények a közönség szintjére, mint a tagok részről sokkal nagyobbak, mint vállalkozói kezelés mellett, és ezen nagyobb igényeknek a megelégedéssel eleget tenni annyival kevésbé lehet, mivel Kolozsvárt a színházi közönség sokkal kisebb, hogy sem egész éven át állandóan előadásokat tartani lehetne, a nyári időszakra tehát a társulatot más helyre kell vinni, a mit csak vállalkozó tehet; a színházi választmány evel a színház alapítókét kockáztatná, melyhez pedig nyulnia nem szabad; igéri azonban a választmány, hogy folytonosan, a mit a színház-alap jövedelme a vállalkozónak nagyobb segélyezését megengedi, vagy a színháznak kilitásba lévő átalakítása által az előadások jövedelme nevelkedik, befolyást is az intézet szellemi részére mindig nagyobb mérvben gyűlt elől. Eppen e czélból és mivel a színház átalakítása már tovább nem halasztható, a színházi választmány fő figyelmét és minden így kezelt arra fordította, hogy a színház alapot, mely a tíz évi részvények által csak egy időre és nem állandólag volt biztosítva, minél nagyobbra nevelje; e czélból 1860-ban a újból a hazai közönséghez folyamodott, kérve azt, hogy ha bár csak filléreinek is összetevésével alapítson egy nemzeti színházi állandó alapot, mely képe legyen ezen intézet minden vi-

szontagságok ellen megóvni, fennmaradását biztosítani; ezen felszólításnak azon eredménye lett, hogy összesen urbíri kárpótási kötelezvényekben 43,450 fnt p. p. készpénzben 2951 fnt 8 1/2 kr. o. é. kész pénzbeli ajánlatról szóló magán kötelezvényekben 11,343 f. 83 kr. o. é. az alapnak átengedményezett magán kötelezvényben 170 fnt. o. é. nemzeti államkölcsön kötelezvényben 40 fnt p. p. ajánlatot meg mostanig és ezen ajánlatból be is fizetett készpénzben 2951 fnt 8 1/2 kr. o. é. urbíri kötelezvényekben 40,250 fnt p. p. és állam-kölcsön kötelezvényben 40 fnt p. p.; mely adományokért a színházi választmány a gondozására bízott nemzeti ügy nevében ezennel köszönetet mond az ajánkozóknak és ezek közül különösen azoknak, kik ajánlataikat már be is fizették; kérvén a többieket, hogy ajánlataik befizetése által a nemzeti ügyvel szemben elvállalt kötelezettségüket mielőbb teljesíteni sziveskedjenek. (Folytatjuk.)

Az országos gazdasági egyet közgyűlése jan. 25. 1864.

Titkári jelentés.

(Folytatása és vége.)

Tisztelt közgyűlés. A mint egyesületünk rövid történe tanúsítja, egyesületünk minden 10-dik évben a gazdaközönség áldozatkészségéből új lendületet nyert, és én remélem, hogy a közpártfogás a közeljövőben ügyünket annyira előre mozdítja, hogy intézetünk a közváradásoknak képes leendő inkább megfelelhessen.

3) A titkár jelenti, hogy az egyet régi tagjai közül magán kötelevet adtak: báró Szentkereszti Zsigm. 1000 fnt., id. b. Kemény Domokos 200 fnt., gr. Kálnoki Pál 200 fnt., b. Bánffy Elek 100 fntól. Továbbá bejelentí új részvényes tagoknak: gr. Bethlen Bélát, Dávid Antalt, ifj. Hincz Györgyöt, Horváth Gábert, Kagerbauer Antalt, Tompa Károlyt, kiket a gyűlés örömmel fogad.

4) Új részvényes tagok gyűjtésére nézve az igazgató választmány által elfogadott s most a közgyűlés elébe terjesztett azon tervjavaslatot, melyben a 10 évi részvény idő meghagyása mellett az évi részvénydíj 5 fra van leszállítva, a mely új tagok gyűjtésére használn minden vidékein több honfitársaink felszólítását ajánlja és a mely végre ez ügy elintézését a két alelnökre Fehér Márton tag-társunkra és a titkára bizza, a gyűlés helybehagyja.

5) A pénzüri számadások megvizsgálásával s a jelen évi költségvetés megtételével megbízott köldkötség következő jelentése olvastatik fel:

(A jelentést alább közöljük.)

Midőn e közgyűlés pénztárnok Kuliseky János pontos pénztári és számviteli kezelését méltányolva elismeri és őt az 1863 dik évi számadása terhe alól fölmenti, azon egytellet iránt ismételve tanusított hazafias tettért, hogy két évi fizetését az alapítke nevelésére fordította, köszönetet szavaz.

6) Alelnök Tisza László felhozza, hogy miután a sok rendbeli panasz és felszólítás eredménytelen maradt, s a részvény- és kamatbátralek mind a mellett, hogy a választmány az egyet tagjainak névsorát kitisztította, s a kétes követeléseket kihagyta, ezerek meg; az egyetnek nincs más menedéke, minthogy más egyetek példája szerint szigorú eszközökhöz folyamodjék. Sajnos, ugy mond, ha az egyet orgánmainak ily rendszabályokhoz kell nyulnia, de sokkal sajnásabb lenne, ha intézetünk működésében fenakadna. Minthogy tehát a közgyűlés mindig előbb becsülendő magán ügynél, indítványozza, hogy a közgyűlés az illetőket szőlíttassa fel, hogy egy meghatározott ideig adósságaikat fizessék be, kijelentvén, hogy a vonakodók ez idő elteltével perbe fogatnak. Az indítvány elfogadtatván, elintézik a választmányra bízatik.

7) A kerti munkálatok megvizsgálására kinevezett bizottság jelentése olvastatván fel, a kert további beruházásához szükséges s itt elősorolt teendők eligazításával a választmány van megbízva.

8) Az igazgató választmány nem tartván magát illetékesnek az egyet által készített és helybenhagyott fiók gazdasági egyleti szabályok megváltoztatására, a közgyűlés előtt azok feletti határozathozatal végett felolvasatnak. E tárgyban határozatba ment, hogy a választmány az ismeretterjesztő szakosztály vagy egy külön bizottság által a jelenkor és viszonyoknak megfelelő más fiók-egyleti szabályokat készíttessen, miket a következő vagy egy rendkívüli közgyűlés elébe terjesztszen fel.

9) Zeyk József tagtársunknak egy önálló szőlőmívelési és borászati szakosztály felállítását ajánló következő indítvány olvastatik fel: (Alább közölni fogjuk). Az indítvány elfogadtatik.

10) Az állandó terménykiállítás- és ügy-nökségnek az igazgató választmány által elfogadott s most felolvasott programját és díjszabályait a gyűlés azon hozzáadással hagyja

*) Szerkesztő collegánk igazságérzetét tanusította volna, ha mint a vádnak, ugy a védelemnek is a főal-pban ad helyet.

Szerk.

helybe, hogy az ügyvédség könyvei az egyet felügyelő bizottsága előtt mindig nyitva álljanak. Megbízta egyszersmind a választmányt, hogy az egyetület és Kövári László tagtársunk közti kölcsönös egyezkedési kötelezettséget készíttesse meg.

11) A tisztválasztásra kerülőknél a sor, a gyűlés egyhangulag közakarattal elnöknek megválasztja gróf Mikó Imre önmagát, al-elnöknek Tisza László és B. Huszár Sándor tagtársakat. Az igazgató választmányának tagjai lettek: báró Bánffy Dániel, b. Bánffy János, Berde Áron, gr. Bethlen Gejza, id. gr. Bethlen János, Dózsa Dániel, Fejér Márton, Fülöp István, Gál János, Gyárfás Domokos, id. Hincz György, Horváth Gábor, Kagerbauer Antal, id. b. Kemény Domokos, Kövári László, Nagy Ferencz, Ocsvai Ferencz, Paget János, Pál Sándor, Pap József, Pataki József, gr. Schweinitz Gyula, id. Tauffer Ferencz, Wendler Frigyes. Nagy János, titkár.

Egy pár szó a székely-kivándorlás ügyének gyakorlati keresztülviteléhez.

Sokszor és elég bőven el volt mondva, mint vesznék el az erkölcsi világra nézve, a Dunafelvidékekre kivándorolt székely atyafiak; el volt mondva, hogy ezen keletre áradó kivándorlás káros, nemzetiségi, politikai s állam-gazdászati tekintetből; hogy ezen kivándorlásnak nyugatra a magyar faj lakta föld felé kellene irányt adni; volt legközelebből némi, de igen kevés, mondva arról is, miképp kellene azt létesíteni? de mindez bizony nem elég arra, hogy ez ügynek valami észrevehető lendületet adjon.

Ha ezen ügyet tisztókéni nem fogjuk, még soká foghatunk sopánkodni, tervezgetni, míg ohajtásainkból valami teljesül.

Elmondom azért röviden, egyszerűen azon gyakorlati utat, melyen járunk ki nézetem szerint, ha valami tényleges eredményre akarunk jutni.

Ha lesz valami igazán használható abban, mit mondani fogok, érvényesítsék azok, kiknek hivatásuk leendő ügy keresztül vitele; ha nem, szolgáljon arra, hogy a gyakorlati keresztülvitelhez szolgáljon mentő többen, s a legjobbak ismert módon történjék valami kezdeményezés ez ügyben.

En ny vagyok meggyőződve, hogy a már keletre áradó székely-kivándorlást nyugatra terelni, ekinél őket megtartani hazáuknak, nemzetiségük, az államnak s egyszersmind az erkölcsi világnak, egyetül és egyenesen az erdélyi gazdasági-egylet feladata.

Az anyagiág mai lázas korszakában kevesen vannak, a kik csupán nemesebb erkölcsi célokat tűzözögnek. A nemzetiségi és politikai szempontokhoz a hasznosságnak kell csatlakoznia, hogy a székely kivándorlás ügyét felkarolja azok, a kiknek módjukban is áll őket elhelyezni. Csúpan bazafiságból kevesen fogják megfosztani velük hajlékukat, kenyereket, földjeiket. Ő nem! és ezt ők sem kívánják. Nekik munka kell, hogy munkájukat kenyerük legyen, tér kell, hol kifejtethessék lelki és testi erejüket, hogy az elfoglalt és termékeny tett tér nekik és tulajdonosaiknak gyümölcsöző, hasznos hajtson.

Lássuk tehát mindennek előtt, 1. Mire használhatók a kivándorló székely atyafiak?

Kiállíthatjuk közülük a) összes háztartási és gazdasági cselédségünket. b) megszerezhetjük az év csak nyári- vagy nyári és téli-szakaira szülészeti gazdasági napzamosokat vagy c) ha részes mivére kívánjuk adni földjeiket, réteinket, velük szerződhetünk a részes mivélre; minden esetre 6-8-12 évre kötve velük a szerződést, hogy ne csak mai, de évek terjedő érdekeik összeforjjanak a tulajdonosával, a művelésre kivett földdel. Telepeket állíthatunk belőlük minden esetre örökös-letti szerződés mellett; d) a mezőgazdasági pusztán heverő hodályokba azon erdei völgyekbe, fenésikra, hol elég és alkalmas föld kínálkozik mivélre alá vételre. Hasznosíthatók általuk az erdősegek, hol bitang képpen pusztítottak a drága földgy, fenyő, bükk sat. fanemek, mert nincs ki földelgozza; és a testvér honba tul a királyhágón nagy és terjedelmes földbirtok-
kal megadott fő-urak s másbirtokosok egy-
szerre falvakat városokat telepíthetnek be vel-
lük, minden esetre ott is örök béti szerző-
dések mellett; s tovább és végre használhatók
ők mindenre, mire emberi erő és akarat hasz-
nálhatni szokot. Nem mulasztathatok el itt, egy
pár megjegyzést tenni. A székely fajnál az ön-
érzet nagyon ki van fejlődve; azért az minden-
kitől, s minden körülmények között emberies,
méltányos bánásmódot követel; s ha ezt meg-
nyerte szép bánás és szép szóval, mindenre
jártható, mindenre kész, előékeny s jótörzője
érdekével egészen összefor, a midőn ember-
telen bánás bősztülté teszi őtet, a midőn nem
ismer senkit. En ezen jellemvonást inkább
erénynek, mint bűnnek tartom, s reményem,
századunk emberies szakában említett jellem-

vonásuk nemcsak senkit el nem idegenít töl-
lük, de inkább kedvessé teszi őket. Meg kell
azt is említenem, hogy nem csak minden faj-
nak, de sokszor közel vidékeknek is sajátse-
rti élelmészeti s öltözködési szokásaik vannak,
melyhez ragaszkodnak, mit szokásaik szerint
kivánnak maguknak. Hogy ezen hajlamnak
elég tényszerű, ajánlani bátorodom, hogy a
veők kötött szerződvényekben a netalán ré-
szükre szolgáltatandó ruházat és élelmészre
nézve egy két eljárási, hogy készpénz és nyers
terményekben kapják ki illetményüket, hogy
azután azokat saját szokásaik szerint használ-
hassák fel. Ezen utóbbi megjegyzésem főleg
a befogadandó cselédségre vonatkozik.

Ne essék senkinek rosszul, hogy nagy és
fehéjázó tevek helyett ily apróságokkal baj-
lódom. Eset és tapasztalat mondatják azt ve-
lem. Igen gyakran a legcsekélyebbeknek lát-
sók dolgokra nem figyelés hiúsít meg sok szép
törökést. De lássuk

2. a székely kivándorlás ügyében, mi te-
endőkö várakoznak az erdélyi gazdasági eg-
yletre?

A gazdasági egyet teendője, odabáti,
a) hogy a már keletre indult kivándor-
lás nyugatra, a magyar faj felé tereltesse.

Es b) gondoskodni arról, hogy a majdan
nyugatra induló kivándorlók kellő elhelyezést
nyerjenek. (Folytatjuk.)

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Décs, jan. 25.

A Gerő Jakab színészársulata még min-
dig körülünk van. Közlebről megnyerő a
kolozsvári színházról vendég szerepeket Gesz-
tesi Etelka k. a., ki ma lépett fel utoljára a
„Kártya vetőben.” Láttuk ezen kívül a Szi-
gehvári vértanúkban, mint Annát, mint Beldi
Pálban, s mint Gertrudot Gritiben.

A k. a. ugy látszik kedvvel és szenvedé-
lyvel ragaszkodik pályájához s szorgalma
sem hiányzik; ámbár fiatal, alig egy éves
színésznőnek mondják, játékában már is ügye-
sen kivitt részletekre találhatni. Arcz-és tag-
játéka többnyire sikerült, s szerepeinek szen-
vedélyesebb helyeit többnyire híven adja visz-
sza, de nehó annyira sima és természetes
akar lenni, hogy e miatt szavalata hideg és
egyhangúvá válik, s a kellő hatást téveszti.
Egy kis hatásvadászat kivált a vidéki köz-
zönségnél nem árt. Öltözéke csinos és mindig
izletes; szebb és gazdagabb ruhátára Décsen
még színésznőnek nem volt, mi kétség kívül
emeli a játékot. Legtöbb tapsokat aratott, mint
Debora és Kártya vetőné; de nem a tapsok,
melyek néhány perc mulva elhangzanak, nem
a koszorú, melynek virágai elhervadnak, ha-
nem azon igazi benső szívesség, melylyel el-
halmoztatott, fogják emlékeztetést tenni Dé-
csen töltött napjait.

Bálunk is volt tegnap, még pedig casino
bálunk. A mult 18 tagból állott közgyűlés
megbízta a választmányt bált adni, ha jónak
látja, mely jónak látta kettőt hirdetni, melyek
egyike tegnap folyt le, s melynek eredményéről
csak annyit mondhatni, hogy több volt a költsé-
g, mint a jövedelem. De hiszen így van e
most másoknál is. A táncterem csinosan volt
feldisztva, csak a zene és táncrend ellen
hallottunk panaszt, azután némelyek maga-
viselete ellen. A nagy hideg, mely már a 27
fokot is elérte volt, tegnap előtt óta szelidült.
Utások, marhák megfagytak, kéz, láb, fül
megfagyási esetek pedig gyakoriak voltak.

A gabona ára közlebről emelkedőben. A
marhabús fontja egyszerre 14 krra emeltetett,
mi arra mutat, hogy a marha is megdrágult;
azt mondják, hogy próbát vágtak, s csak a
próba hus lesz drága. Mások az egész próba
vágási eljárás megsemmisítését jövedőlék, mi-
vel a tanács által kiküldött bizottságnak sem
a megye, sem a hatóság nem volt képvisel-
ve.

×

Tóvis, jan. 3.

T. szerkesztő ur! Gyakran megtörténik,
hogy egy magában talán igen üdvös javaslat
nem fejlődhetik ki, csak azért, mert a helyett,
hogy egyenesen csafolthatnák, vagy ha ép-
pen csafolthatlan, egyenesen pártoltatnák, egy
jobb akará elvonja akaratlanul is az első
eszméről a figyelmet, csak azért, hogy egy
harmadik szinte jobb akará ugyan ezt tegye
előzőjével. Természetesen ilyen esetben el-
osznak a vélemények, a közér megzúsznik
s a javaslat kifejlődése lehetetlenné válik.

Városunkban az ily nemű javaslatok nap-
renden vannak a nélkül, hogy valaha vala-
melyik napvilágot látott volna. Így volt az
olvasóegylet tervével, így a műkedvelő társu-
lat alakításával, így más jótékony és szép-
tani intézetekkel, s fájdalommal kell megem-
lítenem, hogy e tekintetben városunk hőlyei
viselik magukat leghidegebben s legkönyö-
sebben.

Pedig van egy szentkör, mely minden
hőlynek megnyitlik, egy pályát, hol min-
denik érdemért küzdhet s ez a család i

élet. A férfi gond vitákban oszlik meg, eszme-
és elvforradalom foglalja el a komoly elmét.
Nőké a feladat azon körben, melyben élnek
terjeszteti a nyelvet, hogy a nemzedék meg-
tanulja mit a kor készít. Szokjanak azért
hőlyeink nemzeti nyelvünk mivélésében tett-
leges részt venni és szólnék meg azon bal-
vélemény, hogy ennek kimivélése kizárólag
térfaikhoz illő foglalatosság. Tehát senkinek
sem adatott annyi erő a kivitelben, mint egy
gyöngéd nőnek, ha a szándék szent, szilárd
és kitartó.

Mikor ilyen viszonyok között éljük le a
téli napok egyformaságát, nem hagyhatom
említés nélkül azon lelkes ifjak igyekezetét
s dícséretes szorgalmát, kik a mult év utolsó
napjaiban műkedvelői előadás által rázták fel
városunkat zsbibaszó unalmából. Koczebe
„Megtöltöm föjtásra” című egy felv. vigjáté-
kát adták elég tömött ház előtt. Maga az elő-
adás összesség volt, s a szereplők mindent
elkövettek, hogy az elévült darabot élvezte-
tessé tegyék, de ki kell emelnem mindenesetre
Sz. Lina k. asszonyt, kinek szép tehetsége
kedves hanggal és szinpadai alakkal párosulva
semmi kívánni valót nem hagyott hátra. M. J.
ur igen helyesen fogta fel szakmáját; ugy-
szintén T. L. és L. Ö. urak igen jól tölték
be helyeiket, s általában az egész személyzet
igyekezetét tanusított, s elmondhatom, hogy
kik városunk rég nem részestl ennél élvezte-
tesebb estélyben. Az értelmiség nyilatkozata
szerint igen kíváncs volt, ha ezen lelkes
ifjak, nem hallgatva azon néhány vaskalapos
ur szájkodására, kik folytonosan rossz idők-
ről, éhenhalásról s egyéb rémséges dolgokról
kiabálnak, átalakítják magukat más városok
peldájára rendes műkedvelő társulattá, hogy
időnkint a „hazai” darabok jelesbejt városi
s vidéki közönségnek bemutassák. Ez elő-
adából begyűlt tisztajövedelem a két nép-
tanító fizetésének gyarapítására fordított.

L. Viktor.

Alsó-Torja, jan. 19.

Megint azon marhavészről írok, a mely
Felső-Volában uralt, de a mely teljesen
megszűnt. Összesen eddig a marhavész áldo-
zatja lett 12 darab, egy pedig meggyógyult.

Az aszaly által sújtott magyarországi szőlő-
kölődők közül 13 személyt tavaszig, hogy
eltart Felső-Volát áll vállalta volt, s oda meg
is érkeztek e hó 10-kén. 8 személyt a falu
tart a község házában, a más 5 személyt pedig
a tehetősebb birtokosok tartják, ugymint
Kőnczei András 1, Kőnczei József 1 s Szabó
Lajos 1 személyt, Kőnczei Ferencz pedig 2
személyt.

Kemény telünk van január 9-dikétől fog-
va, s oly erős hidegek járnak, hogy a leg-
melyebb kutakban minden éjszaka annyira be-
fagy a víz, hogy ha vizet akarunk merni a
kutból, minden reggel léket kell rajta vágni.
Itt falvunkban egy kis patakon 14 malom
van, de egyben se lehet örölni, annyira elfa-
gyott a víz.

A szomszéd Futásfalvában és a mi fa-
lunkban is katonai executióval szedik az adót,
már rég óta, megfizetők mi az adót a kato-
na nélkül is, csak hogy pénz volna, de
nincs; így erdélyi kis véka rosznak az ára
40-42 kr osztrák értékben.

Január 16-án estve Szent-Lélek és Torja
határa közt a mezőn az ugynevezett „Ábrám
hidja”-nál egy embert a farkasok megettek,
még nem tudatik, ha szerencsétlen hová-
lalt volt.

Tegnap az előjáróság felsőbb parancsolat
következtében a fegyvereket mind felírta s
beküldötte; hogy e miért történt, nem tudhat-
juk. Kőnczei Sándor.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jan. 27. Az
angol kormány elhatározta a közepentengeri
hajóhad szaporítását. Abban az esetben, ha
az ellenségeskedés az Eidernél megkezdődik,
ez a hajóhad rögtön indulni fog az adriai
tengerre.

Az angol lapok most épp oly mérgesen
kelnek ki Austria és Poroszország, mint előbb
a német szövetség ellen. A „Times” egyik
vezércikkében, többek között, ezt írja: „Aus-
tria és Poroszország vonakodása, hogy Schles-
wig megszállását felfüggeszessék, inkább saj-
nálkozást, mint bámulatot fog kelteni Európá-
ban. Azonban ne feledjük, hogy a német
nagyhatalmak, miután már oly messzire men-
tek, kötelezetteknek hiszik magukat, a nem-
zet irányában, a melynek vezetőit játszik, s
az ellenséggel szemközt, a mely ellenállásra
készül, valami tevékenységet kifejtjen. Ők a
kisebb államok büszkeségét mértéken túl me-
sértették s a német nemzet kegyében is na-
gyon hanyatlottak. Világosan látszik ez a
bécsi és berlini képviselő házak magatartásá-
ból. Bécsben a birodalmi tanács egyenes rosz-
alást mondott ki a kormány politikájára. És
tudjuk, miért zárták be a kamaratűlést Ber-

linben. Ily helyzetben állván alattvalóikkal
szemben, alig bámulhatunk rajta, hogy saját
jobb meggyőződésüket nem követhetik egészen.
Őket a legerősebb és egyhangubb zaj tolja
előre, a minőt csak európai nemzetűl kor-
runkban hallani lehetett. A dán király, a ki
Németországnak tett engedményei által szintoly
nagyon megsértette a dánokat, mint Austria
és Poroszország a német rajongókat, nem vá-
laszthatott más utat, mint a melyen megindult.
Azért készen kell lennünk egy makacs hábo-
rura, mihelyt a támadók az Eideren átkelnek.

A „Morn. Post.” így szól: „Az angol kor-
mány a legerélyesebben türekszik a németek
kéttségbeesett politikájuktól visszatartani.
Ez ohajtot célzra legjobb eszköz lenne egy
szövetkezés Angol, Francia-, Orosz-, Svéd-
és Olaszország között. Egy ily nagyszerű
rendszerű azonban bajosan létesíthető rövid
idő alatt. Míg ugyanis Oroszország nem he-
lyesli a hercegségekben követett német politi-
kát, másfelől hálára hiszi magát kötelezettnek
a porosz kormány iránt, mivel segiti a len-
gyel felkelők ellen. Franciaország e pillanat-
ban még neheztel Angliára a congressus-javas-
lat elleni magatartásáért. Fájdalom, a néme-
tek ezért abban a csalfa képzeletben ringatják
magukat, a mely Miklós cáznak romlására
tűtött ki. Austria és Poroszország valóban azt
teszik fel, hogy Francia- és Angolország
nem fognak együtt működni. Nincs ennél na-
gyobb csalódás. Ha az őt árt, be fog bizo-
nyulni, hogy a nyugati hatalmak politikája
azonos. Továbbá azt hiszik, hogy Anglia sem-
mi körülmények közt nem fog háborút foly-
tatni. Pedig bizonyosak lehetnek benne, hogy
a mint az Eideren átmennek, Anglia fegyve-
reivel fognak találkozni, a Rajnánál a fran-
cziák, Velence határánál pedig az olaszok
állanak velők szemközt. Nem lehet elégszer
ismételnünk Magyarország és Velence ne-
veit stb.”

A „Morn. P.”-nak Franciaországba vetett
reménye azonban igen gyenge lábon állhat.
A „Köln. Ztg.” londoni levelezője azt írja,
hogy a londoni kormány tudatta Párisban,
hogy Anglia kész és kíván Dánia területi
épségeért fegyvert fogni, s felhívja Francia-
országot közremunkálásra. Azonban a császár,
a kinek Cowley lord személyesen vitte meg
Russel lord indítványát, minden hosszas gon-
dolkozás nélkül azt felelte: nem. Francia-
ország nem lát okot semmi beavatkozásra, s
csak figyelemmel akarja az eseményeket ki-
sérni. Azt mondják, Oroszország is kijelen-
tette, hogy semleges akar maradni.

„A német egység és szabadság” londoni
egylete a Holsteinba nyomult osztrák hadse-
reg némely ezredei közt a „Köln. Z.” szerint
kiáltványt terjeszt a végből, hogy Holsteinban
segítsenek kivívni a szabadságot. E kiáltvány
többek közt így szól: „A Reichsrathban és
egyebütt levő lengyel szövívők, mint Gro-
cholski, Langewitz stb. kinyilatkoztatták, hogy
a schleswig-holsteini ügy lengyel ügy.” Ti
bizonyára nem maradtok hátra, ha arról van
szó, hogy hasonló rokonszenvet tanúsítsatok
ezen, egész Németország által nagy lelkesé-
dással fölkarolt ügy iránt. Ti századokon át
küzdöttetek jogaitokért. Mi ma a nemzetisé-
gek s az önkormányzat jogaiért küzdünk a
schleswig-holsteini területen. Mi nem akarjuk
eltérni, hogy Németországon történjék meg
az első osztozkodás, stb. A kiáltvány magyar
és német nyelven van nyomtatva, s hasonló
kiáltványokat intéztek volna az osztrák-len-
gyel katonasághoz is.

Németország. Berlin, jan. 29. Itteni
katonai körökben már senki sem hiszi a bé-
kés kiegyenlítés, s közel látják a háború ki-
törését. A fegyverkezés nagy mérvben foly s
azt beszélék, hogy a koronaherceg, a kit
holnap 10,000 főnyi gárdacapat élén várnak
Hamburgba, veszi át az összes hadsereg főpa-
rancsnokságát az öreg Wrangelől.

A „Weser Ztg.” berlini levelezője szerint
Bismark programja, a schleswig-holsteini
kérdés megoldására, lényegében a következő:

1. Teljes realis unio visszaállítása Schles-
wig és Holstein között s személyi unio a dán
koronával; a hercegségeknek ez esetben tel-
jesen különvált alkotmánya, polgári és kato-
nai kormányzata, külön hadsereg és teuge-
részte lenne. Rendsburg a német szövetségi
várok sorába lenne emelendő. Vagy

2. A német déli Schleswig egyesítése Hol-
steinnal német szövetségi tartományná; ész-
aki Schleswignek pedig bekebelezése Dániába;
az ekép megnagyobbított Holstein realis unio-
ja Dániával, a többire nézve, mint az 1. pont
alatt. Vagy

3. Holstein és a német déli Schleswig tel-
jes átengedése a német szövetségnek. Rends-
burgnak szövetségi várrá emelése. Lauenburg
marad Dániának. Vagy végre

4. Holstein és Lauenburg teljes átengedé-
se a német szövetségnek. Az utóbbi herceg-
séget maradjon déli Schleswig Dániának. A
schleswigi németek nemzeti jogai különös tör-
vények által biztosítandók az európai hatal-
mak garanciája alatt. Rendsburg legyen szö-
vetségi vár.

hogy azokat az igazgatónak jégszaki 1‰ és tűzszaki 1/2‰-ra szabott borzasztó díjosztaléka mellett, a melyhez hozzá járulnak még: az általa, helybeli ügynősként címe alatt, önkényesen vett díj, az ügykezelési és igazgatósági költségek rovata alá sorozott házber, fűtési, világítási s más javadalmak, a melyek az 1863-ki összes bevétel 25 százalékját teszik — érezhető, sőt veszélyes zavar nélkül fedezni lehessen. Ezeket mi ezuttal csak mintegy melleslegesen és futólag mondtuk el azért, hogy ezen költségek biztosított társulat igazgatóságát — bárha alapszabályai nincsenek is megerősítve — 1864-dik évi számadási állása kitűnésének helyes eszközeire, valamint a mi várakozásainkra már eleve elkészítettük.

Eddig a cikk — a második tény.

E közleményre ugyanazon lap idei 5. dík számában *) a fenforgó társulat igazgatójától a következő felvilágosító észrevételek jelentek meg:

„Kijelenti t. i. az igazgató, hogy e téren nyilatkozásra csak a társulat megtámadott érdekei s az őt bizalmával megítélő közönség viszonti tisztelete birták rá, a melyhez a vádalköz számtalan példányokban állón küldve; becsülendő ösztönzésnek nyilvánítja, hogy cikkiről ez ügyhöz-szólást önmaga megtámadásának vallja be; méltatlanságnak nevezi, hogy személyeért a társulatot s annak választmányát és közgyűlést támadja meg: a társulat egy, minden körülmények közt kímélettel érdemlő erkölcsi testület, ő maga annak nem tulajdonosa, de tisztviselője, szabályainak s közgyűlési végzéseinek egyszerű végrehajtója. A cikk érdemleges része — mondja az igazgató — először a kölcsönös biztosító társulatot mint nem engedélyezett kívánja gyanúsítani a kormány és közönség előtt, vádaskodik és igazat az igazgató ellen, végre azt becsületében sérti meg. Az első pontra azt mondja, hogy a társulat és választmányát az őt illető méltatlanságra a maga idejében — ha méltóságán alólinak nem látja — felelni fog, ő maga becsületi ügyet nem tart bírálói polemia tárgyának, sérelméért a törvény oltalmához folyamodik, az engedélyezésre s egyéb — szorosan az ügyre tartozókra nézve pedig — a dolgot így adja elő: 1844-ben több kiutáló hazafiak, köztük a nagynevű idősebb gróf Bethlen János, Erdély akkori legelső diplomataja, valamint idősb gróf Teleki Domokos a publicistai és államférfiai műveltségéről s rendíthetetlen hazafiságáról ismert férfi és több tekintélyes honfiak folyamodtak a kir. főkörmányszékhez, e töltök megalapítói szándékotok jégkárbiztosító társulat alapszabályainak megerősítését végett, a kérés az udvarhoz terjesztett, innen azon évi május 17-én 5603. kir. főkörmányszéki szám alatt azon választ nyerték, hogy ő Felsége április 24-én 2907. udv. sz. alatt kiadott kir. rendeletében az egyesületet s alapszabályait megerősítette azon kikötéssel, hogy annak egyik kijelölt cikkelye módosítható. Ezen kegyelmes rendelet értelmében módosított szabályokat kinyomtatattva, a társulat a kir. főkörmányszékhez felterjesztette, ez országos főkörmányság az 1857. kormányzéki sz. alatt helybenhagyván, s az erdélyi főhadai vezérnek, valamint az összes törvényhatóságoknak kihirdetését végett megküldtén: egyszerűsített tudású ő Felségéhez azonnal felterjesztette, a hol az, akkori alkotmányos szokás szerint, észrevétel nélkül tudomásul vétetett. Később a társulat működését a tűzbiztosításra is kiterjesztvén, egyúttal a kir. főkörmányszékhez engedélyért folyamodott; ez 1847. 10. 25. sz. alatt ő Felségéhez felküldött s onnan némely kérdésekre adandó felvilágosítás végett a kir. főkörmányszékhez, innen 1823. főkörmányszéki sz. alatt szabad kir. Kolozsvár város tanácsához, innen ismét január 14. 1848. 81. tanácsi sz. a Szathmári P. Gábor tanácsoshoz küldtetett át; mielőtt azonban az illető e tisztelettel eljárt volna, bekövetkeztek az 1848-ki események, s a társulat beadványára válasz nem érkezett. Ez időnk s különösen a magyar pénzügyek megsemmisítése természetesen érzékenyen hatottak az alig 3—4 éves intézetre; ezt azonban nem lehet hibáztatni tudni fel sem a társulatnak, sem az igazgatóságnak. A társulat 1850. nov. 3-án tartott közgyűlésében a 31-dik pont alatt a károsultak kielégítésére intézkedéseit megtette, s hogy némely ez időbeli dezma-vesztett károsultaktól perbe fogottak, onnan van, mivel az igazgatóság nem tartotta igazságosnak, hogy ugyanazon földnek évi tizedjévédelme kétszer fizetessék meg, t. i. a magas kormánytól is mint urbéri tartozás teljes értékben, s a társulattól is a jégverés arányában. De a mit az igazgatóság igazságosnak nem látott, a bírálói törvényesnek látták, a társulatot fizetésre ítélték s a társulat — fizetett. A felett, hogy az 1850—61 közti időszak egy részében való aléltatása a társulatnak feloszlással azonos-e, cikkiről nem vitatkozom — mondja tovább

az igazgató — ő nem fia e hazának, intézményei idegenek előtt, ő közönyös a miukat és egyesületüket ért amaz időbeli súlyos csapások iránt, de ama 8-lyt szeretném ha megnevezné, mely a társulatnak kötelességét tette, állított, de nem bizonyított feloszlásának bejelentését. Azon vásra, mintha az igazgató elhanyagolta volna a társulat szabályainak megerősítését, azt jegyzi meg, hogy ő közgyűlési határozat közlésekor először 1849-ben dec. 1. 202. másodsor 1850-ben febr. 4. 1418. vidéki parancsnoksági sz. a, s végre harmadszor 1852-ben mart. 21-én felterjesztvén az alapszabályokat, azok megerősítését kérte s működését a jégzakban — addig is, míg a legelsőbb megerősítés megérkezett — az 1850-ben nov. 3-án 34. sz. alatti, a tűzszakban pedig az 1851-ben dec. 26-án tartott közgyűlés 44. sz. alatti végzése következtében folytatta, míg az újra megújra támasztott akadályok miatt, a társulat kifáradt, a magas kormány tovább nem sürgette, sőt közgyűléseiben biztos által résztvevén s 1855-ben october 25-én 3902 sz. alatti rendeleténél fogva könyveit, mint nem nyereszködő társulatit, bélyegmenteseknek határozván: létezését evel is elismerte, és így a kérdés hallgatásban maradt. Azonban a társulat és igazgatósága két évtized tapasztalásainak okula, alapszabályainak új átdolgozását 1862. április 27-én tartott közgyűlésében megátározta, a munka készen van s már most teljes reményesség van azoknak újabb megerősítéséhez, mi végre folyó hónap 10-kére a rendkívüli közgyűlés már egybe van hívva. Ezekből világos, hogy a megtámadott társulat engedélyezve van, hogy alapszabályait cs. kir. megerősítését nyerték, hogy működését az illető kormányhatóság engedélye mellett kezdte, hogy sem a társulatnak, sem az igazgatónak nem volt hatalmában az 1848-ki diki eseményeket s azok következményeit megváltoztatni, végre, hogy egyik sem akarja a módosított alapszabályokat a magas kormány megerősítése alól elvonni, valamint világos az is, hogy a társulat létezési jogalapja: cs. kir. engedély, közgyűlési végzések, folytonos kérvényezései, jó hiszemű s közhasznú működése, végre a társulat szinte 20 év óta állandóan és folyvást növekedő irányban támogatott hazai közvélemény.

Ime a tényállás; costatálását szükségesnek látuk azért, hogy mi és a közönség önállóan ítélhessünk. Ezért vannak a létező társulat és igazgatója elleni cikkek és nyivánosságra jutott más adatok nem kivonatlag, hanem egész kiterjedésben csaknem pragmatikailag közölve. A mi igazság, sűjtsen bár egy vagy más oldalra, kiderül, a mi nem az, hozzon terjesztőjére szegyenvalást.

És most átmegyük saját fejtegetéseinkre. (Folytatása következik.)

A nemzeti színház részvényeseinek nagy gyűlése.

(Folytatás.)

Az elnök ő nmlga megnyitó beszédét követve jegyzői jelentés így következik:

Tisztelt részvényes-egyleti közgyűlés! Néhány hónap mulva tíz éve annak, hogy a színházi választmány a gondozására bízott erdélyi országos nemzeti színház akkori szomorú és végpusztulással fenyegető állását a nemzet előtt leplezetlenül feltárva, ennek segélyéhez folyamodott, felhívva a nemzetnek áldozatra mindig kész, lelkes fiait és leányait, ne hagyják elpusztulni ezen intézetet, melyet őrseink buzgama a nemzeti nyelv és irodalom felvirágoztatására azon reményben alapított, hogy a kegyetes utódok azt folytonosan gyarapítva a nemzet méltóságának megfelelő polcra fogják emelni; és ezen felhívás, mit előre látható volt, nem maradt eredmény nélkül, a felhívottak tekintélyes száma sietett kötelezni magát, hogy tíz évig, évenként 5 forint fog a nemzeti színház fenntartására áldozni; egyedül e lelkes tettek köszönhetni azt, hogy a színház akkor a pusztán maradásától megmentetett és nem csak a szükséges mellékpéletekkel látott el, hanem még az intézet szellemi céljai előmozdítására is az igazgatónak évenkénti segélyezése által befolyt és hatni lehetett.

A színházi választmány az ajánlatot tevő hazai közönség iránt elismerésből folyó kedves kötelességének tartja, most, midőn a 10 év ma-holnap lejár, ezen idő alatti eljárásairól és a begyűlt pénznek hová fordításáról a tisztelt közgyűlést és a hazai közönséget értesíteni. Midőn a színházi választmány az országos nemzeti színház ügyének vezetésére ismét szabályoztatott, honnó az 1848-ki eseményekre következett katonai kormány által tetleg lezárított, a színházi alapnak az épületen kívül semmi egyéb vagyona nem volt, maga az épület is nagyon hanyatló állásban jött át kezére, kénytelen volt tehát a színházi választmány a színház használatáért a szini előadások után naponta egy bizonyos díjt venni a színházga-

tóságtól, hogy az így begyűlt pénzből az épület körül a legszükségesebb igazítások költségeit fedezni képes lehessen; megindulván később a színházi választmányunk említett felhívása nyomán a tíz évi részvények fizetése, első tesndője volt a színház alapításakor csak faból épült és a hosszas használat folytán már összeomlással fenyegető ültözö szobák helyébe egy állandó épületet tenni, mely a jelenlegi igényeknek megfelelőleg több ültözö szobát, azon kívül festő termet, könyvtári és ruhátári helyiségeket foglaljon magában és ezen 6217 ft 52 kr o. é. került mellé épületet mindjárt az első évben, részint a befolyt részvény összegekből, részint az ezekből későbbi törlésztetés reménye alatt felvett kölcsönből előállította, úgy hogy az ota a színháznál a fennemlített igényeknek ezen épület által elég van téve.

Később a szinpadhoz tartozó nagyobb diszletek és kellékek elhelyezésének hiánya tüntvén fel, csak ugyan a színház telken egy tűz ellen is minden tekintetben biztosított raktár épületet épített, mely 1816 ft 81 1/2 krba o. é. került, mely által az is elvan érve, hogy a színházi kellékek, melyek az alapnak igeosok pénzébe kerülnek, megromlás nélkül és biztonság helyzetnek el.

E mellett a színház belseje is igazított annyit, a mennyi lehetséges volt; a zárt székkel megszorítottak, diszletek és ültönyök szereztek a sinorpadlás és gépezet gyakran javítottak, a könyvtár rendbe szedetett és megszorítottak, úgy hogy e czimen a tíz év alatt mint egy 2000 ft. o. é. kiadás történt.

E közben a színház szellemi részéről sem felejtkezett meg a színházi választmány, és habár nem is vette kezébe a színház szellemi része közvetlen vezetését a mit a színház alap gyarlósága mellett helyesen követelni sem lehetett, mégis 1858-tól kezdve minden évben 2000 o. é. ftal segélyezte a vállalkozó színházgatót, és így e czimen mostanig 12,000 ftot o. é. költött; csakis ennek köszönhetni a színház fenntartását, mert segélyezés nélkül ma már egy színház sem állhat többé fenn.

A lelkes adakozók ügybuzgalma oda vitte tehát a dolgot, hogy midőn ez előtt még a vállalkozó színházgató fizetett a színház alapnak az épület használatáért bizonyos díjt, mely a számadások tanúsítása szerint évenként 600—800 pfírt tett, most már 6 év óta évenkénti 2000 ft o. é. segélyt kap a színházgató, és azon kívül minden díj nélkül használja a színházat.

Ezen segélyezésért a vállalkozó színházgatóval szembe a színházi választmány a színház szellemi ügyét ellenőrző bizonyos befolyást kötött ki magának, és kebeléből időnként kinevezett biztosai által gyakorolt is; mely ellenőrzés egyelőre az előadandó darabok megválasztására és arra szorított, hogy a színházgató köteles volt a vállalkozási ideje kezdetén szerződött tagok név jegyzékét annak megitélése végett bemutatni, hogy azon tagok a helybeli igényeknek megfelelőek-e? és hogy továbbá az egyszerű szerződött tagokat a választmány híre nélkül önkényileg többé elnem bocsáthatta; ez egyelőre volt a közönség által annyira óhajtott azon célhoz, hogy a színházi választmány minél nagyobb befolyást gyakoroljon magára színház vezetésére, hogy így a nemzeti színház rendeltetésének annál biztosabban megfeleljen a színházi választmány nem is idegen attól, hogy ezen befolyását az ügy érdekében minél széle-ebb kiterjessze, de eddig, tekintve a rendelkezése alatti pénzüri csekélyeséget, többet nem tehetett, és még most sem ígérheti, hogy a színház maga közvetlen kezelése alá átvesszi; mivel választmányi kezelés mellett az igények a közönség szintjéig, mint a tagok részről sokkal nagyobbak, mint vállalkozói kezelés mellett, és ezen nagyobb igényeknek a megelégedéssel eleget tenni annyival kevésbé lehet, mivel Kolozsvárt a színházi közönség sokkal kisebb, hogy sem egész éven át állandóan előadásokat tartani lehetne, a nyári időszakra tehát a társulatot más helyre kell vinni, a mit csak vállalkozó tehet; a színházi választmány evel a színház alapjától kezdve kockáztatná, melyhez pedig nyulni nem szabad; igéri azonban a választmány, hogy folytonosan, a mit a színház-alap jóvédelme a vállalkozónak nagyobb segélyezését megengedi, vagy a színháznak kilitásba lévő átalakítása által az előadások jövedelme nevedik, befolyását is az intézet szellemi részére mindig nagyobb mérvben gyakorolhatja. Eppen e célból és mivel a színház átalakítása már tovább nem halasztható, a színházi választmány fő figyelmét és minden ige kezét arra fordította, hogy a színház alapot, mely a tíz évi részvények által csak egy időre és nem állandólag volt biztosítva, minél nagyobbra nevelje; e célból 1860-ban a újabb a hazai közönséghez folyamodott, kérve azt, hogy ha bár csak filléreinek is összetevésével alapítson egy nemzeti színházi állandó állapot, mely képe legyen ezen intézet minden vi-

szontagságok ellen megóvni, fennmaradását biztosítani; ezen felszólításnak azon eredménye lett, hogy összesen urbéri kárpótlási kötelevényekben 43,450 ft p. p. készpénzben 2951 ft 8 1/2 kr. o. é. kész pénzbeli ajánlatról szóló magán kötelevényekben 11,343 f. 83 kr. o. é. az alapnak átengedményezett magán kötelevényben 170 ft. o. é. nemzeti államkölesön kötelevényben 40 ft p. p. ajánlatot meg mostanig és ezen ajánlatból be is fizetett készpénzben 2951 ft 8 1/2 kr. o. é. urbéri kötelevényekben 40,250 ft p. p. és államkölesön kötelevényben 40 ft p. p.; mely adománycokért a színházi választmány a gondozására bízott nemzeti ügy nevében ezennel köszönetet mond az ajánkozóknak és ezek közül különösen azoknak, kik ajánlataikat már be is fizették; kérvén a többieket, hogy ajánlataik befizetése által a nemzeti ügyvel szemben elvállalt kötelezettségüket mielőbb teljesíteni sziveskedjenek. (Folytatjuk.)

Az országos gazdasági egyet közgyűlése jan. 25. 1864.

Titkári jelentés.

(Folytatása és vége.)

Tisztelt közgyűlés. A mint egyesületünk rövid történe tanúsítja, egyesületünk minden 10-dik évben a gazdaközönség áldozatkészségéből új lendületet nyert, és én remélem, hogy a közpártfogás a közeljövőben ügyünket annyira előre mozdítja, hogy intézetünk a közváradakozásnak képes leend inkább megfelelő.

3) A titkár jelenti, hogy az egyet régi tagjai közül magán kötelevet adtak: báró Szentkereszti Zsigm. 1000 ft., id. b. Kemény Domokos 200 ft., gr. Kálnoki Pál 200 ft., b. Bánffy Elek 100 ftól. Továbbá bejelent új részvényes tagoknak: gr. Bethlen Bélát, Dávid Antalt, ifj. Hincz Györgyöt, Horváth Gábot, Kagerbauer Antalt, Tompa Károlyt, kiket a gyűlés örömmel fogad.

4) Új részvényes tagok gyűjtésére nézve az igazgató választmány által elfogadott s most a közgyűlés elébe terjesztett azon tervjavaslatot, melyben a 10 évi részvény idő meghagyása mellett az évi részvénydíj 5 fra van leszállítva, a mely új tagok gyűjtésére hazánk minden vidékein több honfitársaink felszólítását ajánlja és a mely végre ez ügy elintézését a két alelnökre Feher Márton tagtársunkra és a titkára bizza, a gyűlés helybehagyja.

5) A pénzüri számadások megvizsgálásával s a jelen évi költségvetés megtételével megbízott köldötszég következő jelentése olvastatik fel:

(A jelentést alább közöljük.)

Midőn e közgyűlés pénztárnok Kuliseky János pontos pénztári és számviteli kezelését méltányolva elismeri és őt az 1863 dik évi számadása terhe alól fölmenti, azon egyetlet iránt ismételve tanúsított hazafias tetteért, hogy két évi fizetését az alapítke nevelésére fordította, köszönetet szavaz.

6) Alelnök Tisza László felhossa, hogy miután a sok rendbeli panasz és felszólítás eredménytelen maradt, s a részvény- és kamatbátralek mind a mellett, hogy a választmány az egyet tagjainak névsorát kitisztította, s a kétes követeléseket kihagyta, ezereket meggy; az egyetnek nincs más menedéke, minthogy más egyetlet példája szerint szigorú eszközökhöz folyamodjék. Sajnos, úgy mond, ha az egyet organumainak ily rendszabályokhoz kell nyulnia, de sokkal sajnásabb lenne, ha intézetünk működésében fenakadna. Mithogy tehát a közügy mindig előbb becsülendő magán ügynél, indítványozza, hogy a közgyűlés az illetőket szoláltassa fel, hogy egy meghatározott ideig adósságaikat fizessék be, kijelentvén, hogy a vonakodók ez idő elteltével perbe fogatnak. Az indítvány elfogadtatván, elintézik a választmányra bízatik.

7) A kerti munkálatok megvizsgálására kinevezett bizottság jelentése olvastatván fel, a kert további beruházásához szükséges s itt elősorolt teendők elvégzésével a választmány van megbízva.

8) Az igazgató választmány nem tartván magát illetékesnek az egyet által készített és helybenhagyott fiók gazdasági egyetli szabályok megváltoztatására, a közgyűlés előtt azok feletti határozathozatal végett felolvasatnak. E tárgyban határozata ment, hogy a választmány az ismeretterjesztő szakosztály vagy egy külön bizottság által a jelenkor és viszonyoknak megfelelő más fiók-egyleti szabályokat készítsessen, miket a következő vagy egy rendkívüli közgyűlés elébe terjeszsen fel.

9) Zeyk József tagtársunknak egy önálló szőlőművelési és borászati szakosztály felállítását ajánló következő indítvány olvastatik fel: (Alább közölni fogjuk). Az indítvány elfogadtatik.

10) Az állandó terménykiállítás- és ügynőskönségnek az igazgató választmány által elfogadott s most felolvasott programját és díjszabályait a gyűlés azon hozzáadással hagyja

*) Szerkesztő kollégánk igazgatórétét tanúsította volna, ha mint a válnak, egy a védelemnek is a fölaphad helyet.

Szerk.

helybe, hogy az ügyünköség könyve az egyet-feltűnyelő bizottsága előtt mindig nyitva álljanak. Megbízta egyszerűságra a választmányt, hogy az egyesület és Kővári László tagtársak közti kölcsönös egyezkedési kötelezettséget készítse meg.

11) A tisztválasztásra kerülőnk a sor, a gyűlés egyhangúlag közakarattal elnöknek megválasztja gróf Mikó Inre ő nmgtát, al-elnöknek Tisza László és b. Huszár Sándor tagtársakat. Az igazgató választmányának tagjai lettek: báró Bánffy Dániel, b. Bánffy János, Berde Aron, gr. Bethlen Gejza, id. gr. Bethlen János, Dózsa Dániel, Fejér Márton, Füle István, Gál János, Gyárfás Domokos, id. Hincz György, Horváth Gábor, Kagerbauer Antal, id. b. Kemény Domokos, Kővári László, Nagy Ferencz, Ocsvai Ferencz, Paget János, Pál Sándor, Pap József, Patáki József, gr. Schweinitz Gyula, id. Tauffer Ferencz, Wendler Frigyes.

Nagy János,
titkár.

Egy pár szó a székely-kivándorlás ügyének gyakorlati keresztülviteléhez.

Sokszor és elég bővön el volt mondvá, mint vesznek el az erkölcsi világra nézve, a Dunafejedelemsegekbe kivándorolt székely atyafiak; el volt mondvá, hogy ezen keletre áradó kivándorlás káros, nemzetiségi, politikai s állam-gazdászati tekintetből; hogy ezen kivándorlásnak nyugatra a magyar faj lakta föld felé kellene irányt adni; volt legközelebből némi, de igen kevés, mondvá arról is, miképp kellene azt létesíteni? de mindez bizony nem elég arra, hogy ez ügynek valami észrevehető lendületet adjon.

Ha ezen ügyet tisztóknél nem fogjuk, még soká foghatunk sopánkodni, tervezgetni, míg ohajtásainkból valami teljestül.

Elmondom azért röviden, egyszerűen azon gyakorlati utat, melyen járunk kell nézetem szerint, ha valami tényleges eredményre akarunk jutni.

Ha lesz valami igazán használható abban, mit mondanak fogok, érvényesítsék azok, kiknek hivataluk leendő ez ügy keresztülvitele; ha nem, szolgáljon arra, hogy a gyakorlati keresztülvitelhez szóljanak mentől többen, s a legjobbnak ismert módon történjék valami kezdeményezés ez ügyben.

En úgy vagyok meggyőződve, hogy a már keletre áradó székely-kivándorlás nyugatra terelnie, ekkor őket megtartani hazáknak, nemzetünknek, az államnak s egyszerűságra az erkölcsi világnak, egyedül és egyenesen az erdélyi gazdasági-egylet feladata.

Az anyagiág mai lázas korszakában kevesen vannak, a kik csupán nemesebb erkölcsi célokért buzognának. A nemzetiségi és politikai szempontokhoz a hasznosságunk kell csatlakoznia, hogy a székely kivándorlás ügyét felkarolják azok, a kiknek módjukban is áll őket elhelyezni. Csupán bazafiságból kevesen fogják megfosztani velük hajlékukat, kenyérüket, földjeiket. Ő nem! és ezt ők sem kívánják. Nekik munka kell, hogy munkájuk után kenyérük legyen, tér kell, hol kifejtethessék lelki és testi erejüket, hogy az elfoglalt és termékenyebb tett tér nekik és tulajdonosaiknak gyümölcsözőbb, hasznosabb hajtson.

Lássuk tehát mindenként előtt,

1. Mire használhatók a kivándorló székely atyafiak?

Kiállítjuk közülük a) összes háztartási-és gazdasági cselédségünket. b) megszerezhetjük az év csak nyári- vagy nyári és téli-szakaira szükséges gazdasági napzárásokat vagy c) ha részes mive ére kívánjuk adni földjeiket, réteinket, velük szerződhetünk a részes mivélésre; minden esetre 6-8-12 évre kötve velük a szerződést, hogy ne csak mai, de évekre terjedő érdekeik összeforjjan a tulajdonosával, a művelésre kivett földdel. Telepeket állítunk belőlük minden esetre örökös-letti szerződés mellett; d) a mezőügyi pusztán heverő hodályokba azon erdei völgyekben, fensikokra, hol elég és alkalmas föld kínálkozik művelés alá vételre. Hasznosíthatók általuk azon erdősegek, hol bitang képpen pusztítottak a drága tűlgy, fenylő, búk sat. famenek, mert nincs bi feldolgozza; és a testvér honba tul a királybádon nagy és terjedelmes földbirtok-ka megadott fő-urak s másbirtokosok egy-szerre falvakat városokat telepítik be vel-ül, minden esetre ott is örök béleti szerző-dések mellett; s tovább és végre használhatók ők mündeure, mire emberi erő és akarat használatni szokot. Nem mulasztatok el itt, egy pár megjegyzést tenni. A székely fajjal az ön-érzet nagyon ki van fejlődve; azért az minden-kiöl, s minden körülmények között emberies, méltányos bánásmódot követel; s ha ezt meg-nyerte szép bánás és szép szóval, mindenre hajlitható, mindeure késő, előékeny s jöltevény érdekeivel egészen összefor, a midőn ember-telen bánás büszküllté teszi őtet, a midőn nem ismer senkit. En ezen jellemvonást inkább éretynek, mint bűnek tartom, s reményem, századunk emberies szakában említett jellem-

vonásuk nemcsak senkit el nem idegenít töl-ük, de inkább kedvessé teszi őket. Meg kell az is említenem, hogy nem csak minden faj-nak, de sokszor közöl vidékeknek is sajátse-rű élelmézési s öltözködési szokásaik vannak, melyhez ragaszkodnak, mit szokásaik szerint kívánok maguknak. Hogy ezen hajlamuk elég tényszerű, ajánlani bátorodom, hogy a ve-ők között szerződvényekben a netalán ré-szökre szolgáltatandó ruházat és élelmézés nézve egy kell eljárni, hogy készpénz és nyers terményekben kapják ki illetményüket, hogy azután azokat saját szokásaik szerint használ-hassák fel. Ezen utóbbi megjegyzésem főleg a befogadandó cselédségre vonatkozik.

Ne essék senkinek rosszul, hogy nagy és fehéjázó tevek helyett ily apróságokkal baj-lódóm. Élet és tapasztalat mondatják azt ve-lem. Igen gyakran a legesekélyebbeknek lát-szó dolgokra nem figyelés hiúsit meg sok szép törekvést. De lássuk

2. a székely kivándorlás ügyében, mi te-endők vároznak az erdélyi gazdasági egy-letre?

A gazdasági egylet teendője, odabátni, a) hogy a már keletre indult kivándor-lás nyugatra, a magyar faj felé tereltesse. És b) gondoskodni arról, hogy a majdan nyugatra induló kivándorlók kellő elhelyezést nyerjenek. (Folytatjuk.)

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Décs, jan. 25.

A Gerő Jakab színészársulata még min-dig körülünk van. Közlebről meggyeré a kolozsvári színházról vendég szerepeket Gesz-tesi Etelka k. a., ki ma lépett fel utoljára a „Kártya vetőnében.” Láttuk ezen kívül a Szi-gethvári vértanúkban, mint Annát, mint Béli-dinét, Beldi Pálban, s mint Gertrudot Gritiben.

A k. a. úgy látszik kedvvel és szenve-délyvel ragaszkodik pályájához s szorgalma sem hiányzik; ámbár fiatal, alig egy éves színésznek mondják, játékában már is ügye-sen kivitt részletekre találhatni. Arcz-és tag-játéka többnyire sikerült, s szerepeinek szen-vedélyesebb helyeit többnyire hiven adja visz-sza, de nehol annyira sima és természetes akar lenni, hogy e miatt szavalata hideg és egyhangúvá válik, s a kellő hatást téveszti. Egy kis hatásvadászat kivált a vidéki kö-zönségnél nem árt. Öltözéke csinos és mindig izletes; szebb és gazdagabb ruhátára Décsen még színésznek nem volt, mi kétség kívül emeli a játékot. Legjobb tapoktat aratott, mint Dehora és Kátyavetőné; de nem a tapok, melyek néhány perezt mulva elhangzanak, na a koszorú, melynek virágai elhervadnak, ha-nem azon igazi benső szívség, melylyel el-halmozottat, fogják emlékeztetéssé tenni Dé-csen töltött napjait.

Bálunk is volt tegnap, még pedig casino bálunk. A mult 18 tagból állott közgyűlés megbízta a választmányt bált adni, ha jónak látja, mely jónak látta kettőt hirdetni, melyek egyike tegnap folyt le, s melynek eredményéről csak annyit mondhatni, hogy több volt a köl-tőség, mint a jövedelem. De hiszen így van e most másoknál is. A táncterem csinosan volt fel-díszítve, csak a zene és táncrend ellen hallottunk panaszt, azután némelyek maga-viselete ellen. A nagy hideg, mely már a 27 fokot is elérte volt, tegnap előtt óta szelidült. Utasok, marhák megfagytak, kéz, láb, fül megfagyási esetek pedig gyakoriak voltak.

A gabona ára közlebről emelkedében. A marhahus fontja egyszerre 4 krra emeltetett, mi arra mutat, hogy a marha is megrágult; azt mondják, hogy próbát vágtak, s csak a próba hus lesz drága. Mások az egész próba vágási eljárás megsemmisítését jövedőlék, mi-vel a tanács által kiküldött bizottmányban sem a megye, sem a hatóság nem volt képvise-lve.

Tüvis, jan. 3.

T. szerkesztő ur! Gyakran megtörténik, hogy egy magában talán igen üdvös javaslat nem fejlődhetik ki, csak azért, mert a helyett, hogy egyesenes csafolthatnák, vagy ha ép-pen csafolhatlan, egyenesen pártolhatnák, egy jobbat akaró elvonja akaratlanul is az első eszméről a figyelmet, csak azért, hogy egy harmadik szinte jobbat akaró ugyan ezt tegye előzőjével. Természetesen ilyen esetben el-oszlanak a vélemények, a közérő megszűnik s a javaslat kifejlődése lehetetlenné válik.

Városunkban az ily nemti javaslatok nap-renden vannak a nélkül, hogy valaha va-lamelyik napvilágot látott volna. Így volt az olvasóegylet tervével, így a műkedvelő társu-lat alakításával, így más jótékony és szé-p-tani intézetekkel, s fájdalommal kell megem-lítenem, hogy e tekintetben városunk hölgyei viselik magukat leghidegebben s legközöny-ösebben.

Pedig van egy szentkőr, mely minden hölgynek mégyülük, egy pályátér, hol min-denik érdemért küzdhet s ez a család

élet. A férfi gond vitákban oszlik meg, eszme-és elvforradalom foglalja el a komoly elmét. Nők a feladat azon körben, melyben élnek terjeszteti a nyelvet, hogy a nemzedék meg-tanulja mit a kor készít. Szokjanak azért hölgyeink nemzeti nyelvünk mivélésében tett-leges részt venni és színjék meg azon bal-vélemény, hogy ennek kimivélése kizárólag férfiakhoz illő foglalatosság. Tehát senkinek sem adatott annyi erő a kivitelben, mint egy gyöngéd nőnek, ha a szándék szent, szilárd és kitartó.

✓ Mikor ilyen viszonyok között éljük le a teli napok egyformaságát, nem hagyhatom említés nélkül azon lelkes ifjak igyekezetét s dicseretes szorgalmát, kik a mult év utolsó napjaiban műkedvelői előadás által rázták fel városunkat szibbasztó unalmából. Koczebe „Megtöltött foltásra” című egy felv. vigjáté-kát adták elég tömött ház előtt. Maga az elő-adás összevágó volt, s a szereplők mindent elkövettek, hogy az elévült darabot élvezte-tessék tegyék, de ki kell emelnem mindenesre Sz. Lina k. asszonyt, kinek szép tehetsége kedves hanggal és szinpadai alakkal párosulva semmi kívánni valót nem hagyott hátra. M. J. ur igen helyesen fogta fel szakmáját; ugy-szintén T. L. és L. Ö. urak igen jól tölték be helyeiket, s általában az egész személyzet igyekezetet tanúsított, s elmondhatom, hogy kis városunk rég nem részesült ennél élvezte-sebb estélyben. Az értelmiség nyilatkozata szerint igen kívánatos volna, ha ezen lelkes ifjak, nem hallgatva azon néhány vaskalapos ur szájakodására, kik folytonosan rossz idő-k-ről, éhenhalásról s egyéb rémséges dolgokról kiabálnak, átalakítják magukat más városok példájára rendes műkedvelő társulattá, hogy időnkint a „hazai” darabok jelesbjeit városi s vidéki közönségnek bemutassák. Ez elő-adásból begyűlt tisztáztvádelem a két nép-tanító fizetésének gyarapítására fordítottak.

L. Viktor.

Alsó-Torja, jan. 19.

Megint azon marhavészről írok, a mely Felső-Volában uralgott, de a mely teljesen megszűnt. Összesen eddig a marhavész ál-do-zatja lett 12 darab, egy pedig meggyógyult.

Az aszály által sújtott magyarországi szű-kölködők közül 13 személyt tavaszig, hogy eltart Felső-Volát azt vállalta volt, s oda meg is érkeztek e hó 10-kén. 8 személyt a falu tart a község házában, a más 5 személyt pe-dig a tehetősebb birtokosok tartják, ugymint Kőnczei András 1, Kőnczei József 1 s Szabó Lajos 1 személyt, Kőnczei Ferencz pedig 2 személyt.

Kemény telünk van január 9-dikétől fo-gva, s oly erős hidegek járnak, hogy a leg-mélyebb kutakban minden éjszaka annyira be-fagy a víz, hogy ha vizet akarunk merni a kutból, minden reggel léket kell rajta vágni. Itt falvankban egy kis patakot 14 malom van, de egyben se lehet örölni, annyira elfa-gyott a víz.

A szomszéd Futásfalvában és a mi fa-lunkban is katonai executióval szedik az adót, már rég óta, megfizetők mi az adót a ka-tona nélkül is, csak hogy pénz volna, de nines; egy erdélyi kis véka rosznak az ára 40-42 kr osztrák értékben.

Január 16-án este Szent-Lélek és Torja határa közt a mezőn az ugynevezett „Ábrám hidja”-nál egy embert a farkasok megettek, még nem tudatik, hogy a szerencsétlen hová-való volt.

Tegnap az előjáróság felsőbb parancsolat következtében a fegyvereket mind felirta s beküldtette; hogy e miért történt, nem tudhat-juk.

Kőnczei Sándor.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jan. 27. Az angol kormány elhatározta a középtengeri hajóhad korszerűsítését. Abban az esetben, ha az ellenségeskedés az Eidernél megkezdődik, ez a hajóhad rögtön indulni fog az adriai tengerre.

Az angol lapok most épp oly mérge-sen kelnek ki Austria és Poroszországra, mint előbb a német szövetség ellen. A „Times” egyik vezércikkében, többek között, ezt írja: „Au-ustria és Poroszországra vonatkozása, hogy Schles-megszállást felfüggeszszék, inkább saj-nálkozást, mint bántulatót fog kelteni Európá-ban. Azonban ne feledjük, hogy a német nagyhatalmak, miután már oly messzire me-tek, köteleztetteknek hiszik magukat, a nem-zet irányában, a melynek vezetőit játszik, s az ellenséggel szemközt, a mely ellenállásra készül, valami tevékenységet kifejteni. Ők a kisebb államok büszkeségét mértéken túl me-gsértették s a német nemzet kegyében is na-gyon hanyatoltak. Világosan látszik ez a bécsi és berlini képviselő házak magatartása-ból. Bécsben a birodalmi tanács egyenes rosz-lást mondott ki a kormány politikájára. És tudjuk, miért zárták be a kamarailést Ber-

linben. Ily helyzetben állván alattvalóikkal szemben, alig bántulhatunk rajta, hogy saját jobb meggyőződésüket nem követik egészen. Őket a legerősebb és egyhangubb zaj tolja előre, a minőt csak európai nemzetből ko-runkban hallani lehetett. A dán király, a ki Németországnak tett engedményei által szintoly nagyon megsértette a dánokat, mint Austria és Poroszország a német rajongókat, nem vá-laszthatott más utat, mint a melyen megindult. Azért készen kell lennünk egy makacs hábó-rura, melyet a támadók az Eideren átkelnek.

A „Morn. Post” így szól: „Az angol kor-mány a legerősebben törekszik a némete-tek kétségbeesett politikájuktól visszatartani. Ez óhajtott célra legjobb eszköz lenne egy szövetség Angol-, Francia-, Orosz-, Svéd-és Olaszország között. Egy ily nagyszerű rendszabály azonban bajosan létesíthető rövid idő alatt. Míg ugyanis Oroszország nem he-lyesli a hercegségekben követett német poli-tikát, másfelől hálára hiszi magát kötelezettnek a porosz kormány iránt, mivel segíti a len-gyel felkelők ellen. Franciaország e pillanat-ban még neheztel Angliára a congressus-javas-lat elleni magatartásáért. Fajdalom, a néme-tek ezért abban a csalfa képzeletben ringatják magukat, a mely Miklós csárnak romlására tított ki. Austria és Poroszország valóban azt teszik fel, hogy Francia- és Angolország nem fognak együtt műlködni. Nincs ennél na-gyobb esáladás. Ha az őra út, be fog bizo-nyulni, hogy a nyugati hatalmak politikája azonos. Továbbá azt hiszik, hogy Anglia sem-mi körülmények közt nem fog háborút foly-tatni. Pedig bizonyosak lehetnek benne, hogy a mint az Eideren átmennek, Anglia fegyve-reivel fognak találkozni, a Rajnánál a fran-cziák, Velence határánál pedig az olaszok állanak velük szemközt. Nem lehet elégszer ismételnünk Magyarország és Velence ne-veit stb.”

A „Morn. P.”-nak Franciaországba vetett reménye azonban igen gyenge lábon állhat. A „Köln. Ztg.” londoni levelezője azt írja, hogy a londoni kormány tudatta Párisban, hogy Anglia kész és kíván Dánia területi épségeért fegyvert fogni, s felhívja Francia-országot közremunkálásra. Azonban a császár, a kinek Cowley lord személyesen vitte meg Russel lord indítványát, minden hosszas gon-dolkozás nélkül azt felelte: nem. Francia-ország nem lát okot semmi beavatkozásra, s csak figyelemmel akarja az eseményeket ki-sérni. Azt mondják, Oroszország is kijelen-tette, hogy semleges akar maradni.

„A német egység és szabadság” londoni egylete a Holsteinba nyomult osztrák hadse-рег német ezredei közt a „Köln. Z.” szerint kiáltványt terjeszt a végül, hogy Holsteinban segítsenek kivívni a szabadságot. E kiáltvány többek közt így szól: „A Reichsrathban és egyebült levő lengyel szövívők, mint Gro-cholski, Langiewitz stb. kinyilatkoztatták, hogy a schleswig-holsteini ügy lengyel ügy.” Ti bizonyára nem maradtok hátra, ha arról van szó, hogy hasonló rokonszenvet tanúsítsatok ezen, egész Németországra által nagy lelkesé-déssel fölkarolt ügy iránt. Ti századokot át küzdöttek jogaitokért. Mi ma a nemzetisé-gek s az önkormányzat jogaiért küzdünk a schleswig-holsteini területen. Mi nem akarjuk eltérni, hogy Németországon történjék meg az első osztozkodás, stb. A kiáltvány magyar és német nyelven van nyomtatva, s hasonló kiáltványokat intéztek volna az osztrák-len-gyel katonasághoz is.

Németország. Berlin, jan. 29. Itteni katonai körökben már senki sem hiszi a bé-kes kiegyenlítést, s közel látják a háború ki-törését. A fegyverkezés nagy mérvben foly s azt beszélik, hogy a koronaherceg, a kit holnap 10,000 főnyi gárdacsoport élén várnak Hamburgba, veszi át az összes hadsereg főpa-rancsnokságát az öreg Wrangeltól.

A „Weser Ztg.” berlini levelezője szerint Bismark programja, a schleswig-holsteini kérdés megoldására, lényegében a következő:

1. Teljes realis unio visszaállítása Schles-wig és Holstein között s személyi unio a dán koronával; a hercegségeknek ez esetben tel-jesen különvált alkotmánya, polgári és kato-nai kormányzata, külön hadsereg és tenger-szerelete lenne. Rendsburg a német szövetségi várak sorába lenne emelendő. Vagy

2. A német déli Schleswig egyesítése Hol-steinnal német szövetségi tartományná; északi Schleswignek pedig bekebelezése Dániába; az ekép megnagyobbított Holstein realis unio-ja Dániával, a többire nézve, mint az 1. pont alatt. Vagy

3. Holstein és a német déli Schleswig tel-jes átengedése a német szövetségnek. Rends-burgnak szövetségi várrá emelése. Lauenburg marad Dániának. Vagy végre

4. Holstein és Lauenburg teljes átengedé-se a német szövetségnek. Az utóbbi herceg-ségért maradjon déli Schleswig Dániának. A schleswigi németek nemzeti jogai különös tör-vények által biztosítandók az európai hatal-mak garátiája alatt. Rendsburg legyen szű-vetségi vár.

Drezda, jan. 30. A király ma délelőtt 10 órakor fogadta a schleswig-holsteini küldöttséget. Ő felsége ezt mondotta a követeknek: „En teljesítem egy szövetségi fejedelm kötelességét s ez iránytól nem is fogok el-ávozni; védeni fogom a hercegségek jogait, a mennyire erőm engedi. Remélem, hogy Németország egyes leendő minden jó véget fog érni. Köszönöm a száz csapatok szíves elfogadását.”

A királytól Beust miniszterelnökhöz ment a küldöttség. Beust ur így szólott: „En nem tüztem kabinetpolitikát, hanem becsülettel és rendületlenül védtem a hercegségek ügyét, Bár háttérbe szorítva, de mindent megteendek, hogy az elvesztett tért visszakapjam. Erőm kicsi, de annál nagyobb bátorságom.”

Orosz és Lengyelország. A felkelők tevékenysége a kemény tél dacára sem szűnik, s a harc szerencsése még inkább látszik kedvezni nekik most, mint a meleg évszakokban.

Közelebből tekintélyes orosz haderő indult meg Szachowskoj herceg vezérlete alatt a Bosak parancsnoksága alatti felkelő csapat ellen. Biztos tudósítás szerint e vállalatnak semmi sikere sem lett s az oroszok kudarccal tértek vissza jan. 24-én Pinczowon át Olkuszba állomásuk helyére.

A Rembajlo csapata jan. 16-án egy orosz hadosztályt, a mely Opatowból nyomult ki Suchonin ezredes vezérlete alatt, Daloszyce mellett a sandomiri kormányzóságban, teljesen megsemmisített. Maga Suchonin ezredes halálosan megsebesült.

Posenben Trzemeszno környékén egy 120 főnyi új felkelő csapat alakult, mindennel jól ellátva, Zimmermann ezredes vezérlete alatt átkelt a határvonalon. A trzemesznoi porosz helyőrség nyakra-főre ment utánuk, hogy az átmenést megakadályozza, de már későn érkezett.

A nemzeti kormánynak egy, jan. 22-kéről szóló rendelete jelenti, hogy febr. 1-jével belevén fejezve a téli hadjárat, e napon kezdve a lengyel királyság faluiban elszállásolt fülkelőknek ismét meg kell jeleniük csapataiknál, hogy a harc, a mely télen át sem szakadt egészen félben, új erővel s kettőzöttetett bévél legyen folytatható. Hiteles tudósítások szerint a nemzeti kormány közelebbi napokban tetemes posztó- és egyenruha megrendeléseket tőn. Még az utóbbi hideg napokban is, midőn a hőmérő 18–20 fokot mutatott, csoportosan mentek át tisztek a lengyel-orosz hadak szervezése végett.

Svédország. Stockholm, jan. 25. A „Gen. C.” nek írják: Minden jel oda mutat, hogy kormányunk arra nézve, hogy minő politikát kövessen a német-dán kérdés legújabb fordulatában, semmi véleget megállapodásra nem jutott. Jó forrásból állítják ugyan, hogy egy Svéd- és Dánorszag között létrehozandó katonai egyezményen dolgoznak; mindamellett, úgy most, mint eddig, felelte valószínűsített, hogy Svédország cselekvőleg lépjen fel Dánia mellett még abban az esetben is, ha Dánia Schleswignek a két német nagyhatalom által való megszállását nem engedné ellentállás nélkül megtörténni. Ha pedig Austria és Poroszország eljárása európai háborúra vezetne, akkor Svédország, minden körülmények között, azon a részen fogna állni, a melyen Franciaország, Svédország politikája egészen Franciaországtól függ. Különben szomszédai barátságára és szolgálatkészségére bízott számíthat Dánia Svédország részéről.

A „Dagbladet” stockholmi levelezője szerint az összes államtanács már kétszer beakarta adni lemondását, mivel a király a birodalmi tanácsot rendkívüli ülésre akarta egybehívni hadi kellek megajánlása végett. Az összes svéd nép osztja az államtanács véleményét; csak a király, Oszkár trónörökös és néhány fiatal ember van a háború mellett.

Oláh-Moldvafejedelemség. Bukarest, jan. 27. A „Presse”-nek írják, hogy a porta a legvégsőre is el van határozva, hogy Kuza fejedelmet a párizsi szerződés megtartására kényszerítse. Hir szerint a rumeliai hadsereg, a mely 80,000-nyi létszámmal van Sumlában összpontosítva, már parancsot is kapott volna, hogy a Duna felé húzódjék. Másfelől a fejedelm sem vesztette el a „Triester Ztg.” szerint tavaszra 50,000 főnyi rendes katonaság s 100,000 nemzetőr állhat rendelkezése alatt. Szerbiával véd- és dacszövetséget kötött, a melyben a szerb fejedelm 70,000 emberrel kötelezte magát Kuza támadó hadműveleteiben részt venni.

A fennebbi hír ellenében a „Gen. Corr.” azt írja, hogy Kuza fejedelm Török- és Oroszország erővel kérdéseire adott feleletében tagadja, hogy ő háborúra készülne. Ennek következtében a hadszerkezési törvényt vissza fogja húzni. Különben is a „Gen. C.” szerint a román sereg száma kicsiny, gyakorlatlan és rozsló fegyverzett.

Az „Indep. B.”-nek egy távirati sürgőnye szerint a porta, Austria, Porosz-, Angol- és Oroszország által támogatva a fejedelemség megszállásával fenyegetődik, hogy a seclarisatio kérdésének véget vessen. Törökország,

Austria jó állása mellett, jelentékeny megrendeléseket tett osztrák fegyvergyárakban.

Ujabbak. Kopenhága, jan. 31. Az osztrák és porosz követ ma este el fograk utazni.

— London, jan. 31. Az „Observer” a kabinet tagjai közt való szakadásról keringő minden hírt költöztetnek nyilvánít. A miniszterek mindnyájan teljes egyetértésben vannak a béke fenntartása mellett.

— Uj-York, jan. 21. A washingtoni kabinet diplomatai levelezései közé vannak téve. A Párisban levő amerikai követhoz Dayton urhoz intézett sürgönyében Seeward ur ezt írja: Amerikának sem joga, sem szándéka Mexikóban fegyveres erővel beavatkozni.

Bejegyzett gabnaárak a pesti gabona-csarnokban jan. 31-én.

Osztrák mérő.	Suly, font.	ft	kr.	ft	kr.
Osztrák értékben.					
Buza bántási . . .	87—88	5	40	5	65
„ tiszai . . .	86—88	5	40	5	65
„ fehérmegei . . .	85—87	5	30	5	60
„ bacsikai . . .	85—86	5	20	5	25
Rozs	77—79	3	65	3	70
Árpa serfőzésre . .	70—71	3	10	3	20
„ étetésre . . .	65—68	2	80	2	90
Zab	42—44	2	20	2	25
Tengeri	82—84	3	60	3	70
Köles	—	3	50	3	60
Repeze	—	5	50	6	—

Bécsi börze Februárius 3-án: Nemzeti kölcsön 79.70. 5% Metalliques 71.—. Bank-részvény 172.—. Hitel részvény 176.—. Váltó Londonra 121.25. Ezüst 121.25. Arany 5.80.

1860-diki Állam kölcsön 90.65.
Januárius 30-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 73.50. Erdélyi 72.—.

Bécsi gabonabörze január 23-án.

Buza, marebfeldi 88 fontos 5 ft. 30 kr., marosi Győrött 89 fontos 6 ft. 10 kr., bánati Győrött 87 fontos 5 ft. 65—80 kr., fehértemplomi Győrött 88½—89 fontos 5 ft. 65—5 ft. 80 kr., bacsikai Győrött 86 fontos 5 ft. 25 kr., magyarhorai Győrött 85 fontos 5 ft. — kr. Rozs, austriai Bécsben 80 fontos 3 ft. 50 kr., Árpa felvidéki Bécsben 84 fontos 3 ft. 35 kr. Zab, austriai átvitelileg 48—51 fontos 2 ft. 28 kr. — 2 ft. 23 kr. Buzafor galom 35,000 mérő.

Gabnaárak a királyhágón tul.

Buza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Kukorica.
k r a j c z á r o k b a n .				
Szeged janár 23.	520	380	3—	280
Baja „ 20.	5—	380	310	220
Losoncz „ 9.	444	380	300	200
N. Beeskerek „ 10.	520	—	—	250
Debreczen „ 20.	460	375	320	210
Gyula „ 10.	550	—	350	260
Eger „ 12.	480	350	300	200
Sopron „ 11.	455	312	272	217
H. M.-Vásárhely „ 11.	460	—	360	250
Székesfehérvár „ 13.	480	330	270	230
Pozsony „ 20.	525	340	298	265
Buda „ 23.	530	370	320	270

Alsó ausztriai mérő: vagy is két nagy véka.

Erdélyi	Tiszta buza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Törökbuza.	Marhah. fontja.
piaczi árak:						
k r a j c z á r o k b a n .						
Abrudbánya január 15.	440—400	—	—	180—170	320—300	10
Beszterce „ 26.	290	180	100	112	184	9
Brassó „ 22.	294	160—152	148—134	100	94	13
Dézs „ 27.	320—300	230—210	—	150—130	230—220	11
K.-Fehérvár „ 23.	405	280	—	180	224	12
Kolozsvár „ 28.	340	244	—	140	248	13
M.-Vásárhely „ 28.	340—300	230—220	—	110	192	10
N.-Enyed „ 28.	310—326	282—246	—	180—140	252	12
Szamosújvár „ 25.	320—280	220—110	—	130—120	210—200	8
Szászváros „ 2.	400—380	300—280	—	120—110	225—220	11
Sz.-Régen „ 28.	324—300	200—190	180	120—110	200—190	10
N.-Szeben „ 28.	360—307	200—187	—	140—127	200—187	14
Sz.-Udvarhely „ 28.	320—310	112—150	—	88	80	12
Torda „ 23.	320—310	230—220	160—150	134—130	202—190	10

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

NEM HIVATALOS.

(22)

(1—2)

A T. SZÜLÉKHEZ!

Ez alábbi levétet szükségesnek véltem nyilvánosság elé bocsátani, mert a többi között fényes bizonyítást teszem arról, hogy az általam feltalált „Gilisza Csokoládé” a maga nemében csak egyedül áll a gyógyszerzatban, mert beadván azt, ha csak van giliszta? eltakarodik bizonyosan, holott a többi szerek és készítmények beadása után igen számos esetekben működött az én fennebb említett csokoládém valódi sikerrel.

Értesítés 1899. szeptember 20-án 1863. Tekintetes ur! A múlt hétén 11 hónapos gyermekem igen rosszul volt, egész nap nyughatatlankodott, bágyadtan hajlt le fejét; álmából felretent, lázas állapotban keservesen sirt, másnap reggel beadtam neki ¼ rész ön által feltalált és készített „Gilisza Csokoládé”, és ugyan azon nap este 2 darab, legalább 11 hüvelyk hosszúságú giliszta ment el tőle, másnap erre ismét 2 giliszta, mire a kisded ismét vidámabb lett, azonban hasa még mindig puffadt, mi a giliszta jelölésére mutat. Azért bátorkodom t. uraságodat ismét 4 darab „Gilisza Csokoládéért felkérni; mert meg vagyok győződve, hogy az a leghatásosabb anthelminticum (giliszta ellenes szer) és elbujhat előle az u. n. Tabletes Sartinones, a Sem Cyna, Tanacetum, Brayexa Anthelmintica Geoffræ, Konso, Oleum Chaberti, Sulfas ferri, Dolichot priens, (seu Stirolobium) Valeriana stb. mindannyi költséges mixturák. melyek inkább experimentationalis kedvtőlést, mint biztos sikert hoznak létre.

Az az ember, a ki gyermekeitet leggyakoribb és leggyötrőbb betegségeiktől fűződésai folytán és évek óta tett kutatásai nyomán felfedezett bizonyos gyógyszerrel megmenteni és megóvni akarja, a mint számtalan esetekben meg is óvta, érdemes, hogy a mindenható soká és boldogságban éltesse, mit is tiszta szívvel kívánva teljes tisztelettel maradtam

alázatos szolgálja,
LÁNER LAJOS s. k.
Bodrogközi Tiszaszabályozó: fő mérnök.

A maga eredetibe csak is egyedül Kolozsvárott **Schütz Károly** uróál kapható, meg a többször e laphon már említett T. Bizományosaimnál.

KRÖCZER ÁGOSTON, s. k. gyógyszerész Tokajban.

(23)

(1—3)

Haszonbéri hirdetmény.

A gróf Toldalagi féle Koronkai, sz. Demeteri, Mojosi jószágok és a **Korondi fürdő** a hozzá tartozó falusi birtokkal és keresma joggal együtt folyó év Szent-György napjától vagy április 24-től kezdve 6 évre haszonbérbe adandók lévén a haszonbérbes feltételek aránt értekezhetni személyesen vagy bérmentes levél által **Pávay Vajna Elek** főhatalmazottal Maros-Vásárhelyen.

(12)

(4—5)

Az általános esmert, mell-fájás és köhögés ellen kitűnő hasznu

Mainzi **Drescher és Fischer** féle valódi

RETEK

RETTIG-BONBONS
von C. Drescher & Fischer
MAINZ

CZUKORKÁK

egyedüli főraktára egész Erdélyben **Karvázy Józsefnél** Kolozsvárott

Árak: 1 fontnak 1 ft 50 kr., 1 doboznak 45 kr., 1 csomagnak 35 kr. oszt. ért.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

(24) Alólt őn magán valamint betegin sok é/á és folytán tapasztalta, melys szerint fog orvos **POPP J. G.** ur „anatherin szájzive” nem csak a szájjal kellemetlen szaga ellen; hanem a fogak tisztasága és ép fenntartására is a legjobb szerül szolgál
Bécs, július 4 én 1863.

SCHÄFFER ÁGOSTON lovag,
orvos tudor, és a béc i orvos-kar tagja

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárott, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden, **Sindel Károlynál** Brassóban kapható:

TÖRTÉNELMI GYÖNGYÖK.

Gyűjté s betűrendes sorba raká

KISS MIHÁLY, unitárius esperes és árkosi pap.

Ára kemény kötésben 1 ft 60 kr.

MEDGYES LAJOS.

Egyházi imakönyv. Eredeti imák kötve 2 ft 64 kr.

— Eredeti egyházi beszédek.

1-ső füzet 1 ft 42 kr.

2-dik füzet: 1 ft 42 kr.

Uj folyam 1-ső füzet: vagy az összes beszédek

3-dik füzet. 1 ft 60 kr.

Uj folyam 2-dik füzet: vagy az összes beszédek

4-dik füzet. 1 ft 60 kr.

— Eredeti halotti imák, eléfordulni szokott alkalmak és esetekre. 1 ft 6 kr.

FALI NAPTÁR 1864-dik szökő évre

katholikus és protestans, görög-orosz, és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári cs. kir. levél- és szekérposta, valamint a Biasini gyorskocsi menetrendével ellátva.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. o. é.